

ELEVASSISTENTEN OCH FRITIDSHEMSVERKSAMHETEN

- EN KVANTITATIV STUDIE OM HUR ELEVASSISTENTEN KAN
PÅVERKA UNDERVISNINGEN I FRITIDSHEMMET.

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Lisa Jutemar
Natalie Ahlvik
Sara Sjöggestam

2022-LÄRFHEM-A02

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i fritidshem, Högskolan i Borås

Svensk titel: Elevassistenten och fritidshemsverksamheten - En kvantitativ studie om hur elevassistenten kan påverka undervisningen i fritidshemmet.

Engelsk titel: Supportive staff and the leisure time center - A quantitative study about how the education in the leisure time center can be affected by supportive staff.

Utgivningsår: 2022

Författare: Lisa Jutemar, Natalie Ahlvik och Sara Sjögestam

Handledare: Mikael Jensen

Examinator: Marie Fahlén

Nyckelord: Fritidshem, elevassistent, undervisning, systemteori

Sammanfattning

Inledning

Studien behandlar frågan om huruvida en elevassistent påverkar fritidshemmets verksamhet och undervisning, samt om utbildad och outbildad personal har samma uppfattning. Studien behandlar också om personalen i fritidshemmet upplever att de får stöttning från ledningen. I studien nyttjades systemteorin som analytiskt verktyg.

Syfte

Syftet med studien härstammar från läroplanen för grundskolan samt för förskoleklass och fritidshemmet, Lgr11 (Skolverket 2019) där alla elevers rätt till stöttning utifrån sina egna förutsättningar nämns. Syftet är att undersöka och analysera hur verksamheten och undervisningen påverkas av att det finns eller inte finns en elevassistent i fritidshemmet.

Metod

I studien användes en kvantitativ metod och studien utfördes genom en webbenkät. Metodvalet baserades på positivismen som är en vetenskapsteoretisk ansats. Vi utgick därefter från bl.a. ett strategiskt urval där den valda populationen bestod av alla som är anställda på fritidshem i Sverige. I studien togs hänsyn till de forskningsetiska reglerna och studien genomfördes på ett tillförlitligt och giltigt sätt.

Resultat

Resultatet av studien visar att informanterna som deltagit ansåg att avsaknaden av en elevassistent påverkar fritidshemmets undervisning och verksamhet negativt. Ett exempel är att flertalet aktiviteter måste avstås. Ändå ansåg en stor del av informanterna att de lyckats uppfylla fritidshemmets uppdrag och har möjligheten att bemöta eleverna i behov av särskild stöd. Svaren visar också att utbildad och utbildad personal hade en samsyn kring hur elevassistenten påverkar. Avslutningsvis klargör informanterna att ledningen inte gav skyndsamt stöttning trots att informanterna ansåg att de hade ett behov av en elevassistent på fritidshemmet.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte	1
Frågeställningar	2
Hypoteser	2
Begreppsdefinitioner	2
Bakgrund	4
Behov av särskilt stöd	4
Elevassistent	4
Fritidshemmets undervisning	5
Styrdokument	6
Tidigare forskning	7
Teoretisk ram	9
Organisationsteori och systemteori	9
Helhet, relation och mönster	10
Metod	12
Positivismen	12
Verifierbarhetsprincipen	12
Falsifieringsprincipen	13
Deduktion och deduktiv hypotes	13
Forskningsmetod - webbenkät	13
Urval	14
Tillförlitlighet och giltighet	15
Etik	16
Genomförande	17
Enkätens utformning	17
Distribution	17
Analys	17
Bearbetning	18
Resultat	19
Elevassistentens påverkan	20
Utbildade mot fritidshem och övriga	27
Ledningen och fritidshemmet	33
Resultatsammanfattning	36
Diskussion	37
Resultatdiskussion	37
Metoddiskussion	40
Didaktisk reflektion	42
Förslag på vidare forskning	43

REFERENSER	44
BILAGOR	48
Bilaga 1 - Informationsbrev till Facebookgrupperna	48
Bilaga 2 - Informationsbrev till skolorna	49
Bilaga 3 - Enkäten	50

Förord

Vi vill tacka de informanter som deltagit i studien och som delat med sig av sina värdefulla erfarenheter. Även tack till er som delat studien vidare. Stort tack till Mikael Jensen som varit vår handledare och därmed stöttat oss i arbetet. Vi vill också tacka Per Nordén som fick oss att sikta högt samt Johanna Mellén för all stöttning med SPSS och Sunet Survey.

Inledning

Vi är tre studenter som läser till grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem. Enligt våra erfarenheter från arbete och VFU (Verksamhetsförlagd utbildning) har många elever en *elevassistent* i klassrummet men vid övergången till fritidshemmet tas oftast elevassistenten bort.¹ Därför vill vi undersöka om detta påverkar verksamheten och undervisningen i fritidshemmet, eftersom eleven har rätt till lärande och utveckling även i fritidshemmet (SFS 2010:800). Med studien vill vi även analysera om personalen i fritidshemmet har en samsyn i relation till elevassistentens påverkan, eftersom vi under VFU fått uppfattningen att personalens utbildningsnivå påverkar hur de resonerar. Vidare ska studien undersöka om personalen i fritidshemmet upplever att de får stöttning från ledningen kring behovet av elevassistent. Detta då vi under utbildningen upplevt att fritidshemmet ofta blir bortglömt i många sammanhang, exempelvis vid framtagning av åtgärdsprogram.

I sökandet efter tidigare forskning upptäcktes avsaknaden av studier inom ämnet. Lundbäck och Fälth (2019) bekräftar detta då det i deras studie framkommer att det saknas forskning om elever i behov av särskilt stöd riktad mot fritidshemmet. Studien blir därför relevant eftersom det kan täcka ett outforskat område. Enligt Skolverkets (2014a) *Allmänna råd med kommentarer, arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram* ska elever som är i behov av särskilt stöd få det i alla *skolans enheter*, det poängteras även att detta gäller fritidshemmet (Skolverket 2014a).² Således är studien av vikt för att skapa insikt om fritidshemmets undervisning då den ska vila på vetenskaplig grund. Studiens långsiktiga mål är att alla elever ska få en meningsfull fritid och det stöd som de har rätt till.

Syfte

Enligt läroplanen, Lgr11 (Skolverket 2019) har skolan i uppdrag att ge alla elever rätt till anpassningar för att kunna utvecklas och uppleva meningsfullhet. En elevassistent kan vara en form av anpassning för en elev i behov av särskilt stöd (Skolverket 2014a). Syftet med studien, utifrån nedanstående frågeställningar, är att undersöka och analysera hur verksamheten och undervisningen påverkas av tillgången på en elevassistent i fritidshemmet.

¹ Vid användning av begreppet elevassistent syftar vi på en person i kollegiet som arbetar som en pedagogisk resurs riktad mot en elev. Personen arbetar alltså inte med hela elevgruppen eller flera individer utan är anställd för att hjälpa en elev i behov av särskilt stöd.

² “Ordet skolenhet används för att beteckna en organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra, samt den verksamhet som är knuten till enheten och inte bedrivs i någon skolbyggnad. Skolenheten leds av en rektor” (Skolverket 2014a s. 9).

Frågeställningar

1. Hur påverkas verksamheten och undervisning när en elev i behov av särskilt stöd har eller inte har elevassistent på fritidshemmet?
2. Har utbildad och outbildad personal olika uppfattningar om hur verksamheten påverkas av att elevassistenten följer med eller inte följer med till fritidshemmet?³
3. Upplever personalen i fritidshemmet att de får stöttning från ledningen kring behovet av en elevassistent?

Hypoteser

H1a: Vi tror att när eleven inte har kvar sin elevassistent under fritidstid så påverkas undervisningen och verksamheten i fritidshemmet negativt.

H1b: Vår hypotes är att när elever i behov av särskilt stöd inte kan bemötas i undervisningen behöver aktiviteter väljas bort i fritidshemmet, vilket innebär att målen från fritidshemmets läroplan inte kan uppfyllas.

H2a: Vi antar att utbildade och outbildade har olika uppfattningar kring hur fritidshemmets undervisning och verksamhet påverkas av en elevassistent.

H2b: Vi tror också att utbildningsnivån på personalen avgör hur de resonerar i frågan.

H3: Vår hypotes är att personal i fritidshemmet upplever att ledningen inte ger skyndsamt stöttning, vilket vi tror hämmar personalens möjligheter till att bemöta alla elever i undervisningen.

Begreppsdefinitioner

Elevassistent - Vid användning av begreppet elevassistent syftar vi på en person i kollegiet som arbetar riktat mot en elev. Personen arbetar alltså inte med hela elevgruppen eller med flera individer utan är anställd för att hjälpa en elev i behov av särskilt stöd. I de "Allmänna råden för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram" (Skolverket 2014a) står det: "Bestämmelserna om särskilt stöd gäller för elever i alla skolformer som berörs av de här allmänna råden [...]. Bestämmelserna gäller även för fritidshemmet" (s. 11). I de allmänna råden står det även: "En annan möjlig åtgärd är tillgång till en elevassistent som stödjer eleven under hela skoldagen" (Skolverket 2014a s. 37). Detta förtydligar vad vi menar med elevassistent, samt att elever i behov av särskilt stöd har rätt till en elevassistent även i fritidshemmet.

³ Med utbildad personal menar vi personer med utbildning mot fritidshemmet såsom grundlärare mot fritidshem och fritidspedagoger. De utan utbildning mot fritidshemmet räknar vi som outbildade i studien.

Behov av särskilt stöd - När elever i behov av särskilt stöd nämns i studien hänvisar vi till Skolverkets (2021b) definition av begreppet: "Särskilt stöd är insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte går att göra inom ramen för den ordinarie undervisningen. Ofta blir särskilt stöd nödvändigt när elevens behov av stöd är mer omfattande och varaktigt." Ett särskilt stöd skulle enligt våra erfarenheter kunna vara: stöttning i förflyttningar mellan platser, hjälp att förstå en uppgift, ledning i aktiviteter eller assistans i sociala relationer.

Elev - I studien används begreppet elev och definieras som ett barn som är mottagare av undervisning i skolans och fritidshemmets verksamhet. "**Barn** används som beteckning på barnet i hemmet eller i relationen till dess föräldrar. **Elev** är beteckningen på barnet inom ramen för fritidshemmet och skolan och i relation till läraren" (Pihlgren 2017 s. 22).

Undervisning - Begreppet undervisning syftar i studien till den undervisning i fritidshemmet som definieras enligt läroplanen, Lgr11 (Skolverket 2019). I läroplanen, Lgr11 (Skolverket 2019) anges: "Undervisningen i fritidshemmet kompletterar förskoleklassen och skolan genom att lärandet i högre grad ska vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgå från elevernas behov, intressen och initiativ" (s. 22). I de allmänna råden för fritidshemmet (Skolverket 2014b) förtydligas begreppet undervisning ytterligare: "Där definieras undervisning som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Begreppet undervisning ska ges en vid tolkning när det gäller fritidshemmet" (s. 8).

Bakgrund

I följande kapitel introduceras följande ämnesområden: ”behov av särskilt stöd”, ”elevassistent” och ”fritidshemmets undervisning”. Vidare presenteras betydelsefulla delar ur styrdokumenterna som efterföljs av tidigare forskning. Det saknas tidigare forskning på ämnet och vi har därför valt forskning som på andra sätt kan kopplas till studien.

Behov av särskilt stöd

Synen på behov av särskilt stöd har skiljt sig åt genom åren. Assarson (2009) förklarar hur det såg ut under tidiga 1900-talet: “Nu var det samhällets behov av att skydda sig mot undermåliga individer som framhölls och det fullkomliga, det friska och sunda skulle främjas” (s. 20). Under samma tidsperiod sattes de individer med låg intelligens på bl.a. arbetshem då låg intelligens ansågs vara en riskfaktor. Vidare belyser Assarson hur det fanns en tydlig hierarki mellan de svaga och de starka, där de starka hade makten. Under 1960-talet skapades *normaliseringsprincipen* för att möjliggöra för att alla skulle kunna leva efter samma förutsättningar, t.ex.: “Att som barn få växa upp i en familj” (Assarson 2009 s. 23). Normaliseringsprincipen riktade sig mot personer med funktionsvariationer och betonade allas rätt till liv samt gemenskap. Idag ser det annorlunda ut bl.a. på grund av att barnkonventionen (SFS 2018:1197) blivit en lag i Sverige. I FN:s Barnkonvention poängteras exempelvis att alla barn är lika mycket värda och att barn med funktionsvariationer har rätt till stöttning. Detta kan ges i form av särskilt stöd som idag praktiseras i den svenska skolan. Särskilt stöd ska ges till de elever som inte uppnår målen, det innebär alltså att en elev inte behöver en diagnos för att ha rätt till särskilt stöd (Skolverket 2022a)⁴. Det betyder också att en elev som har en diagnos inte nödvändigtvis behöver särskilt stöd, eftersom det baseras på om eleven uppnår målen eller inte. Enligt de “Allmänna råden för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram” (Skolverket 2014a) ska elever i behov av särskilt stöd få det utöver den ordinarie undervisningen: “Särskilt stöd handlar [...] om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen för den ordinarie undervisningen” (s. 11). Att elever får särskilt stöd är därför vanligt i dagens utbildning. Dock krävs ett åtgärdsprogram som beslutas av rektorn för att en elev ska få särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet ska gälla för hela elevens skoldag, vilket även innefattar fritidshemmet, och fungerar således som: “Ett stöd vid planeringen och genomförandet av den pedagogiska verksamheten kring eleven” (Skolverket 2014a s. 14). Rektorn har även ansvar för att utredningen sker skyndsamt (SFS 2010:800). För att en elev ska få särskilt stöd i fritidshemmet krävs det att eleven inte uppnår målen i läroplanens andra del (Skolverket 2014a).

Elevassistent

För att tillgodose behovet av särskilt stöd kan olika åtgärder vidtas: “En [...] möjlig åtgärd är tillgång till en elevassistent som stödjer eleven under hela skoldagen” (Skolverket 2014a s. 37).

⁴ Med diagnos menar vi en fastställd diagnos som exempelvis: autism, ADHD, dyslexi eller språkstörning.

Yrket elevassistent har funnits sedan elever med fysiska funktionsvariationer under 60-talet skulle integreras i skolan (Gadler, Magnusson, Tholén & Örtlund, 1999). Elevassistenten har på så vis länge ansetts vara av betydelse för att få en välfungerande verksamhet eftersom det utan elevassistent kan vara svårt att tillgodose behovet av särskilt stöd. I de allmänna råden för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (Skolverket 2014a) står det att: "I fritidshem är det viktigt att de åtgärder som utarbetas [...] är anpassade till elevens situation och behov [...] i den specifika lärmiljön" (s. 37). Detta belyser ytterligare hur betydelsefullt det kan vara att elevassistenten även arbetar i fritidshemmet. Det förtydligar vårt intresse för ämnet särskilt med hänsyn till att skolinspektionen regelbundet upptäcker brister kring arbetet med särskilt stöd (Skolinspektionen 2020). Intresset för ämnet går även att hänvisa till fritidslärares yrkesroll då Pihlgren (2015) konstaterar att samarbetet mellan skolan och fritidshemmet ofta sker utifrån skolans förutsättningar. Det kan vara en förklaring till varför fritidshemmet lätt glöms i upprättandet av åtgärdsprogrammen och att eleven därför inte har en elevassistent under fritidstid. När elevassistenten saknas behöver fritidslärarna istället inta uppgiften, vilket inte överensstämmer med yrkesrollen eftersom elevassistenten är en specialpedagogisk insats (Wallström 2020). Hippinen Ahlgren (2017) lyfter fram att fritidshemmets undervisning ska syfta till att utveckla elevernas kunskaper, vilket blir extra viktigt för en elev i behov av särskilt stöd som inte uppnår målen. En elevassistent krävs således för att undervisningen ska bli genomförbar: "Åtgärder som genomförs i fritidshemmet kan även bidra positivt till elevens måluppfyllelse" (Skolverket 2014a s. 38). En fritidslärares arbetsuppgift är att ge eleverna omsorg, stöd och stimulans (Hippinen Ahlgren 2017). Utan en elevassistent kan detta vara svåruppnåeligt eftersom förutsättningarna för såväl undervisningen som individens utveckling försämras.

Fritidshemmets undervisning

På 1800-talet uppkom arbetsstugan vilket benämns som företrädare till dagens fritidshem, för att motverka fattigdom och för att undervisa barnen inför kommande arbeten men även för att barnen skulle komma till skolan (Hippinen Ahlgren 2017). Kvinnorna i det svenska samhället började dessutom lönearbeta i allt större utsträckning och därav ökade behovet av tillsyn (Johansson 2011). När barnen gått klart i skolan gick de därför till arbetsstugan där de fick mat (Hippinen Ahlgren 2017). Arbetsstugorna drevs i början helt ideellt och fick pengar från bl.a. kyrkan och privata donationer. Senare var det oftast avlönade lärarinnor som efter skoldagens slut var verksamma i arbetsstugorna (Johansson 2011).

Arbetsstugorna övergick under 1940-talet till att kallas eftermiddagshem och bytte inriktning till att bli en plats för vila och läxhjälp (Johansson 2011). Johansson beskriver hur industrialismens utveckling under 1960-talet följdes av ett ökat behov av barnomsorg. Även begreppet fritidshem började ta sin form och var för barn i åldrarna 7-10 år (Hippinen Ahlgren 2017). Fritidshemmets uppdrag vid denna tid gick ut på att barnen skulle få hjälp med läxor, chans att vila, äta mat, utöva sport, vara ute i naturen, bli motiverade att skapa fritt samt lära sig hur ett hushåll fungerar. Hippinen Ahlgren förklarar vidare att mycket av detta finns kvar i dagens fritidshemsverksamhet, men numera ligger fokus på undervisning som ser till barns lärande, istället för deras utveckling. På 2010-talet uppkom integrering mellan skola och

fritidshem. Integrering gick ut på att klasslärare och fritidspedagoger samt grundlärare mot fritidshem skulle komplettera varandras yrkesroller. Hippinen Ahlgren påpekar att syftet med integreringen var att: "Barnens utveckling och inläring skulle underlättas och att barnens behov av helhet, kontinuitet och trygghet skulle bli bättre tillgodosedda" (s. 33). Fritidshemmets uppdrag blev även inskrivet i skollagen (SFS 2010:800) samt fick ett eget kapitel i läroplanen, Lgr11 (Skolverket 2019). I skollagen (SFS 2010:800) står det följande:

Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan [...]. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

(SFS 2010:800 Kap 14, 2 §)

Utöver fritidshemmets kompletterande roll i elevers lärande beskriver Hansen Orwehag (2017) hur fritidshemmet i dag kännetecknas för sin grupporienterade undervisning där elever får möjlighet att utveckla sina sociala förmågor. Det vill säga kunna förhålla sig till sig själv och andra i sin omgivning. Vidare redogör Hansen Orwehag för hur elevens inflytande över innehållet i verksamheten blivit en central aspekt vid utformningen av undervisningen. I läroplanen för grundskolan, Lgr11 (Skolverket 2019) står det angivet: "Undervisningen [...] ska vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgå från elevernas behov, intressen och initiativ" (s. 22).

Styrdokument

I skollagen (SFS 2010:800) står det att elever i fritidshemmet har rätt till att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Enligt våra erfarenheter från arbete och VFU är detta svårt att uppnå eftersom att elevassistenten inte följer eleven in i fritidshemmet:

Om det inom ramen för undervisningen, genom [...] uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev [...] eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de [...] kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

(SFS 2010:800 kap 3. 5 §)

Utifrån våra erfarenheter av att arbeta på fritidshem anser vi att dessa ärenden inte hanteras skyndsamt och att den bedömning personalen i fritidshemmet gör inte tas på allvar, trots att fritidshemmet är inkluderat i lagtexten. Även i Skolverkets (2014a) "Allmänna råd för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram" står det skrivet att: "Bestämmelserna om särskilt stöd gäller för elever i alla skolformer som berörs av de här allmänna råden [...]. Bestämmelserna gäller även för fritidshemmet. Särskilt stöd beslutas av rektorn och dokumenteras i ett åtgärdsprogram" (s. 11). Därför vill vi undersöka om våra upplevelser stämmer överens med hur det ser ut i andra fritidshem.

Tidigare forskning

Under denna rubrik presenteras titlar som på olika sätt behandlar samma ämne som vår studie. Det har dock varit svårt att hitta tidigare forskning då fritidshemmet överlag inte är ett prioriterat forskningsområde. Att dessutom hitta forskning inriktat mot elevassistenter i fritidshemmet är ännu svårare. Även Lundbäck och Fälth (2019) påtalar bristen på forskning inom fritidshemmet i Sverige kopplat till elever i behov av särskilt stöd. Lundbäck och Fälth menar att den forskning som finns är riktad mot förskola och skola. Karlsudd (2020) belyser också frånvaron av specialpedagogik i det svenska fritidshemmet och att fritidshemmet sällan prioriteras i frågan.

Lundbäck och Fälth (2019) studie syftar till att ta reda på hur elever som är i behov av särskilt stöd under aktiviteter på fritidshemmet beskrivs i internationell forskning. I Karlsudds (2020) studie testas en ny form av analysmodell med syftet att analysera hur specialpedagogiken aktualiseras i det svenska fritidshemmet. Lundbäck och Fälth (2019) forskning görs däremot genom en litteraturstudie som jämför den internationella forskningen mot den nordiska modellen. De bägge studierna påvisar olika resultat. Lundbäck och Fälth forskning visar att internationella fritidsaktiviteter delas upp i två kategorier: aktiviteter för elever som behöver omsorg och aktiviteter som kompletterar skolan. I den nordiska modellen ingår dessa två aktiviteter i samma verksamhet. Lundbäck och Fälth påpekar dock att det saknas tillräckligt med forskningsunderlag för att fastställa om verksamheterna har det som krävs för att stötta och nå ut till samtliga elever. I Karlsudds (2020) studie framhävs framförallt att specialpedagogik sällan erbjuds i samma utsträckning till fritidshemmet som till skolan. Utifrån detta anser vi att artikeln kan vara av relevans för vår studie då vår undersökning utgår från hur specialpedagogiska insatser i form av elevassistenter påverkar fritidshemmet. Lundbäck och Fälth (2019) forskning är av relevans för vår studie då den behandlar fritidshemmet och elever i behov av särskilt stöd.

Då det saknas forskning kring vårt valda ämne har vi använt ytterligare två studier som på andra sätt undersöker elevassistentens påverkan. Den ena studien är en forskningsöversikt av Lindqvist, Östergren och Holme (2020) som undersöker den fria yrkesrollen för elevassistenter som arbetar i skolan samt om det finns forskningsunderlag som kan stötta arbetet. Lindqvist, Östergren och Holme är skeptiska till att Skolverket anser att en elevassistent ska räknas som särskilt stöd, detta då deras forskningsöversikt visar att det saknas forskningsunderlag för detta. Lindqvist, Östergren och Holme är framförallt skeptiska eftersom yrkesgruppen elevassistent ofta saknar utbildning och längre arbetslivserfarenhet. Den andra studien, som är en del av ovanstående forskningsöversikt, genomfördes av Blatchford, Basset, Brown och Webster (2009) genom systematiska observationer för att undersöka elevassistentens påverkan i klassrummet. Resultatet visar att interaktionen mellan eleven i behov av stöd och läraren nästintill halverades när en elevassistent var närvarande. Den visar även att det fanns delad uppfattning mellan informanterna om elevassistentens roll, legitimitet och dess påverkan då det inte finns tillräcklig evidens för detta. Studierna är av intresse då de går att jämföra med våra frågeställningar kring elevassistentens inverkan på undervisningen samt att de behandlar såväl för som nackdelar med att ha elevassistenter i skolan.

De titlar som återges ovan är på olika sätt av relevans för oss då de berör ämnen som kan användas i studien. Det har varit svårt att hitta forskning som berör exakt samma ämne som vår studie och som dessutom är kopplad till fritidshemmet. Därför har forskning valts som rör skolan men som går att jämföra med undervisningen i fritidshemmet. I kapitlet har även viktiga styrdokument berörts samt ämnesområdet under rubrikerna: "behov av särskilt stöd", "elevassistent" och "fritidshemmets undervisning". I nästa kapitel förklaras och beskrivs den teoretiska ram som studien utgår från samt relevanta teoretiska begrepp.

Teoretisk ram

I det här kapitlet presenteras en gren inom organisationsteorin som heter *systemteori*. Teorin är studiens utgångspunkt och kapitlet avslutas med väsentliga begrepp för systemteorin.

Organisationsteori och systemteori

Organisationsteorin är relevant för studien eftersom den kan förklara hur en organisation påverkas av olika faktorer, exempelvis kan ekonomisk tilldelning leda till konsekvenser för verksamheten. Även faktorer som antal elever och vilka behov dessa elever har påverkar resursfördelningen i fritidshemmet. Systemteorin förtydligar organisationens uppbyggnad och problemlösning ytterligare genom att fokusera på helheten, relationerna och mönster i organisationen.

Organisationsteori baseras på en allmän bild av hur en organisation styrs och utvecklas. Teorin är av betydelse för oss då den kan kopplas till studiens frågeställningar kring fritidshemmets undervisning och verksamhet: "Organisationsteorin hjälper oss att förstå och förklara varför organisationer fungerar som de gör" (Jacobsen & Thorsvik 2021 s. 16). Teorins syfte är att skapa förståelse för organisationen, förklara samt förbättra den: "Organisationsteorin kan jämföras med en verktygslåda. I den [...] finner vi inte skruvmejslar och hammare, utan begrepp, kategorier och modeller" (Jacobsen & Thorsvik 2021 s. 16).

Vi har valt att lägga fokus på systemteorin som är en del av organisationsteorin eftersom systemteorins används som ett redskap vid problemlösning i organisationen (Andersson 1994). När ett problem ska lösas utifrån ett systemteoretiskt förhållningssätt är det helheten som är central (Öquist 2018). Systemteorin är realistisk och användbar på alla organisationer eftersom teorin fokuserar på samspelet mellan struktur samt funktion i organisationen. Vidare belyser Öquist relevanta begrepp för systemteorin: *helhet*, *relation*, *funktion*, *sammanhang* och *mönster*. Vilka begrepp vi har valt att arbeta med kommer förtydligas längre fram i kapitlet. De valda systemteoretiska begreppen är användbara för studien då resultatet kan analyseras i förhållande till dessa begrepp.

I systemteori är det viktigt att framställa strukturens helhet för att måluppfyllelse och förändringar ska ske (Öquist 2018). Öquist menar också att en organisations uppbyggnad baseras på logiska nivåer, exempelvis i form av relationer. Detta kan ta sig uttryck i hierarkiska relationsnivåer i organisationen, där de som är högst upp i hierarkin styr organisationen på lägre nivåer. För fritidshemmet kan hierarkin följa mönstret: regering, kommun, rektor, fritidshem.⁵ Enligt Öquist blir beslutsfattandet allt mer diffust desto högre upp i hierarkin beslutet tas. I en organisation sker ofta problemlösning på en annan nivå i hierarkin än där problemet är men för helheten i organisationen krävs det att hierarkin bibehålls enligt Öquist. Andersson (1994)

⁵ Med kommun menar vi kommunfullmäktige, förvaltningen som ansvarar för skolan och fritidshemmet samt förvaltningschefen.

påpekar att den här typen av hierarki försvårar självbestämmandet i organisationen vid bl.a. problemlösning. Det kan för fritidshemmet innebära att rektorn inte har möjlighet att tillsätta en elevassistent på grund av att beslutet behöver tas på kommunnivå. I exemplet ovan kan det betyda att personalen i fritidshemmet blir frustrerade då de har svårt att förstå att rektorn inte kan tillgodose deras behov av elevassistent. Genom systemteorins helhetssyn kan problemet upptäckas på en annan nivå än där problemet tros vara. Öquist (2018) poängterar att ett begränsat sätt att se på problemet inte löser det, eftersom orsaken finns på en högre nivå.

Skolan är en organisation som tillhör den offentliga sektorn och: “Skolan är den offentliga verksamhet som granskas allra mest” (Larsson 2018). Fritidshemmets huvudman är kommunen som styrs av kommunfullmäktige (Rapp 2014). Kommunfullmäktige väljs vart fjärde år och är den som bestämmer vilka ansvarsområden olika nämnder ska få, ett av dessa ansvarsområden är utbildning. Skolan och därmed fritidshemmet påverkas på så vis av den offentliga sektorn eftersom den har en folkvald ledning (Christensen, Lægreid, Roness & Røvik 2004). Något som också tydligt påverkar verksamheten är ledningen. Rektorn är den person som styr organisationen och fördelar arbetet utifrån de allmänna bestämmelserna som kommunen rår över, såsom ekonomisk tilldelning (Holmberg 2017). Holmberg påpekar också att antalet elever har en stor påverkan på verksamheten, då det avgör hur mycket personal som krävs. Eleverna påverkar även vilka behov som finns eftersom verksamheten ska: “Tillgodose varje elevs behov av lärande, omsorg, fritid och aktivitet [...] och verksamheten ska bemannas så att dessa är möjliga att uppfylla” (Holmberg 2017 s. 50). Om en elevassistent inte följer eleven till fritidshemmet har verksamheten då bemannats på ett sådant vis att alla elevers behov tillgodoses? Har rektorn då uppfyllt sitt uppdrag och har kommunen gett rätt möjligheter för det? Rohlin (2013) påpekar att fritidshemmet inte är en verksamhet som prioriterats av kommunerna. Detta har givetvis gjort ett avtryck på fritidshemmet som organisation eftersom en organisation berörs av ledningens sätt att förhålla sig till den (Lindqvist, Bakka & Fivelsdal 2014).

Nedan presenteras tre begrepp: “helhet, relationer och mönster”. Begreppen är på olika sätt centrala för systemteorin. Begreppen presenteras tillsammans eftersom systemteorin är cirkulär (Öquist 2018). Begreppen kommer att användas vid analysen av studiens resultat.

Helhet, relation och mönster

Begreppet helhet är en stor del av systemteorin: “Det handlar om ett annat sätt att tänka, att inte se skilda delar utan helheter” (Öquist 2018 s. 9). I systemteorin är den största utmaningen att se helheten, men helheten är också det som tar organisationen framåt genom måluppfyllelse och förändringar. Helheten är på så vis det verktyg som krävs för att lösa problem i enlighet med systemteorin. Människor ses som aktiva deltagare i organisationen och de som befinner sig i samma organisation tenderar att skapa samma resultat, trots att människorna inte är lika varandra från början. Därför blir helhetsperspektivet centralt menar Öquist. Detta eftersom det är resultatet som individerna gemensamt skapar som blir relevant för organisationen, inte de enskilda prestationerna. Relationen blir därför viktig för helheten. Begreppet relationer beskrivs som något: “Som påverkar beteenden på sikt” (Öquist 2018 s. 10). Det kan ge sig

uttryck i hur människor skapar och kontrollerar system där strukturen bidrar till hur beslut fastställs. Relationer i systemteorin utgår också från hierarkiska nivåer där organisationen styrs av de som är högst upp i hierarkin. För att inte helheten i organisationen ska radera behövs hierarkin. Dock förklarar Andersson (1994) att en sådan hierarki kan vara sårbar på så vis att problemen inte blir lösta och att självbestämmandet för organisationen blir låg. Hierarkin kan ses som ett tydligt mönster i organisationen. Begreppet mönster syftar till förutsägbara strukturer såsom ekonomiska, politiska, sociala och organisatoriska strukturer som finns i sociala system (Andersson). Helheten används för att få en övergripande bild av rådande mönster i ett system, med hjälp av detta: "Blir också avvikelsen begriplig" (Öquist 2018 s. 20). Genom att förstå mönstret i sitt sammanhang skapas förutsättningarna för att lösa problemet på ett systemteoretiskt sätt.

Vi har nu beskrivit organisationsteorin och systemteorin, samt begrepp kopplade till systemteorin. Med studien vill vi få ett så korrekt resultat av verkligheten som möjligt i relation till vårt syfte. Därför kommer nästkommande kapitel behandla den valda vetenskapsteorin, forskningsmetoden, urvalet, tillförlitligheten och giltigheten, de forskningsetiska reglerna samt hur studien genomfördes.

Metod

I det här kapitlet ger vi en kort beskrivning av positivismen och dess centrala begrepp som vi förhåller oss till i studien. Vidare belyses skillnaden på olika forskningsmetoder samt deras fördelar och nackdelar. Även valet av datainsamlingsmetod och urval motiveras. Därefter förklaras vårt förhållningssätt till begreppen *tillförlitlighet* och *giltighet* med hänsyn till den kvantitativa metoden. Vidare redovisas de forskningsetiska principer som studien utgår från. Avslutningsvis beskrivs det hur studien genomfördes.

Positivismen

Positivismen är en vetenskapsteori som har sina rötter i fysiken (Brinkkjær & Høyen 2020) och som bl.a. förekommer i pedagogisk forskning. Den person som idag främst associeras med teorin är Auguste Comte. Comte menar att positivismen är intresset för det positiva, vilket innebär forskning som baseras på grundade erfarenheter med fysiken som förebild. Positivismen är på så vis logisk och utgår från sådant som är allmänt känt. Comte beskriver positivismen som en *social fysik* där allting är mätbart samt går att förändra. Comte påstod att samhällets kunskap framkommer utifrån tre olika stadier (Brinkkjær & Høyen). Det första stadiet utgår från teologi och innebär att alla fenomen som sker är guds vilja. Det andra stadiet baseras på *metafysik* och dolda inre krafter.⁶ Det tredje stadiet, som är det som positivismen härstammar ifrån, är det *positiva* och givna som kan skönjas i exempelvis naturlagar. Detta innebär enligt positivismen att kunskap behöver synliggöras för att räknas som kunskap, annars förblir det spekulationer. Comte menar att riktig kunskap först uppfylls i det tredje stadiet. Under 1920-talet myntades istället begreppet *logisk positivism* av en grupp människor som kallades för Wienkretsen (Brinkkjær & Høyen). Logisk positivism innebar att kunskap skulle kunna verifieras med empirisk data som var baserad på observationer och erfarenheter.

I studien har vi valt att förhålla oss till ett positivistiskt perspektiv. Brinkkjær och Høyen (2020) beskriver hur positivismen fokuserar på fakta och statistisk information för att få fram en slutsats. Vi anser därför att en kvantitativ studie i form av webbenkäter skulle kunna vara kompatibelt med ändamålet, vilket vi återkommer till i kapitlet. Det bör hållas i åtanke att resultatet av undersökningen kommer ge en förenklad bild av informanternas upplevelser. Det ger inte utrymme för spekulationer, men med det sagt kan en förenkling ge en mer generell och objektiv bild utan värderingar (Andersson 2014).

Verifierbarhetsprincipen

“Om det inte finns något möjligt sätt att avgöra huruvida ett visst påstående är sant, så har det påståendet överhuvudtaget ingen mening” (Johansson & Liedman 1993 s. 18). Verifierbarhetsprincipen är en del av den logiska positivismen och handlar om att antingen kunna avgöra om ett påstående är sant eller om det är troligt att påståendet är sant (Johansson & Liedman). Påståendet ska med andra ord gå att verifiera. Inom den logiska positivismen blev

⁶ Enligt en föreläsning om vetenskapsteori med Per Nordén 18 januari 2022 vid Högskolan i Borås innebär metafysik ämnen som astrologi, ritualer och vidskeplighet.

detta ett sätt att särskilja vetenskap från metafysik. Det som inte går att påvisa om det är sant eller falskt blir således metafysiskt vilket i sin tur skulle göra påståendet meningslöst.

Falsifieringsprincipen

Thurén (2019) skriver att motsatsen till att kunna verifiera en hypotes är att *falsifiera* den. Det vill säga att kunna visa att en hypotes är falsk i ett visst sammanhang. Likväl som en hypotes kan vara sann måste den också vara *falsifierbar*. Ingen kan vara säker på att en hypotes är sann och därför kan den egentligen inte verifieras. Ju fler hypoteser som testas desto större blir möjligheten att hitta en hypotes som inte går att falsifiera. Hypotesen skulle då gå under benämningen *provisorisk sanning*. Hypotesen är med andra ord inte verifierad men den kan komma att falsifieras i framtiden eller i en annan kontext. Exempelvis att ingen elev på skolan vet vad ett krig är. Hypotesen är *provisorisk sann* men kan ändras. Den kan ändras i och med att ett krig bryter ut eller om ett barn från krigsdrabbat område börjar på skolan.

Thurén (2019) skriver vidare om läkaren Ignaz Semmelweis som verkade under första halvan av 1800-talet. När Semmelweis ville undersöka den höga barnadödligheten på en avdelning tog han fram så många hypoteser som han kunde komma på. Därefter gick Semmelweis igenom alla hypoteser för att falsifiera dessa tills han kom fram till en sannolik orsak till den höga dödligheten. I en hypotes utgick Semmelweis från att det var medicinstudenter som fått med sig något smittsamt från obduktioner som genomfördes tidigare på dagen. Semmelweis kom då fram till ytterligare en hypotes där tanken var att medicinstudenterna skulle tvätta händerna innan de gick in till avdelningen. Semmelweis observerade sedan hur barnadödligheten sjönk drastiskt. Hypotesen var fortfarande inte verifierad men ju fler samband som kunde ses mellan rena händer och sjunkande barnadödlighet desto rimligare blev hypotesen.

Deduktion och deduktiv hypotes

Deduktion är det som de logiska positivisterna använder sig av vid härledning av slutsatser (Johansson & Liedman 1993). Vid användning av deduktion utgår de logiska positivisterna från logiken vilket exempelvis kan betyda att en läkare använder sig av sin yrkeserfarenhet för att fastställa hur en del personer kommer att klara sig mot en viss sjukdom (Hansson 2011). "Om premisserna är sanna så måste slutsatsen vara sann" (Johansson & Liedman 1993 s. 23) exempelvis om alla grönsaker går att äta och en morot är en grönsak så går moroten att äta. När en studie genomförs utifrån ett deduktivt-hypotetiskt arbetssätt utgår forskaren från en hypotes, därefter undersöks hypotesen utifrån överensstämmande fakta för att sedan dra en slutsats. Den fakta som inte stämmer överens med hypotesen falsifieras (Patel & Davidson 2003). Nackdelen med den här formen av arbetssätt är att resultatet riskerar att bli enkelriktad och att nya upptäckter förbises.

Forskningsmetod - webbenkät

När forskning ska genomföras går det att använda två olika forskningsmetoder, *kvalitativ* och *kvantitativ*. Den kvalitativa metoden har varit den mest använda historiskt sett och den ses som motsatsen till den kvantitativa metoden menar Ahrne och Svensson (2015). Skillnaden på

kvalitativ metod och kvantitativ är att i en kvalitativ metod är utgångspunkten händelser, yttranden, bilder, smak och beröring medan en kvantitativ metod utgår från antal, vikt, längd, ålder samt summa. I en kvalitativ metod kommer oftast den som intervjuar nära personerna som intervjuas, det innebär att en djupare insyn i verksamheten hade skapats. Detta skulle blivit problematiskt då tiden för genomförandet av vår studie var begränsad, vilket hade försvårat möjligheterna till att skapa ett bredare sammanhang:

Man kommer inte nödvändigtvis djupare in i ett fenomen genom att låta en människa prata hur länge som helst, och en fallstudie blir inte automatiskt djupare ju längre man håller på och undersöker. En vetenskaplig analys kan lika gärna uppnå ett större djup genom att man jämför många fall med varandra och sätter in dem i ett analytiskt fruktbart sammanhang.

(Ahrne & Svensson 2015 s. 14).

Citatet ovan beskriver ännu en anledning till varför den kvalitativa metoden valts bort. Därför har istället den kvantitativa metoden använts för att få ett så korrekt resultat som möjligt. Den kvantitativa metoden möjliggör för att nå ut till fler informanter i landet genom en webbenkät. Detta kan ses som en fördel då det enligt vår förhoppning kommer ge en mer representativ bild än om en kvalitativ metod valts. Vid en kvalitativ metod hade endast ett par skolor undersökts, medan vi nu har möjligheten att undersöka skolor i hela Sverige.

En kvantitativ metod har valts eftersom: "Om jag är intresserad av att kunna säga att en viss procent av befolkningen tycker på det ena eller andra sättet skall jag göra en kvantitativ studie" (Troost & Hultåker 2016 s. 22). Vårt syfte var att undersöka hur verksamheten påverkas av en elevassistent utifrån fritidshemspersonalens upplevelser. Vi ville med en kvantitativ studie nå ut till fler yrkesverksamma: "Då måste jag också se till att mitt urval är representativt i statistisk mening" (Troost & Hultåker 2016 s. 23). Vi tror inte heller att personal i fritidshemmet hade haft tid för intervjuer och att en webbenkät skulle göra det enklare för informanterna att delta.

För att få så hög svarsfrekvens som möjligt behöver webbenkäten vara utformad på ett sådant sätt att den är lättillgänglig och tilltalande (Troost & Hultåker 2016). Det vill säga en webbenkät som är kompatibel med olika webbläsare, datorer och mobiltelefoner. Webbenkäten har gjorts i programmet Sunet Survey och informanterna delgavs en länk.⁷

Urval

Studien utgår från ett strategiskt urval vilket innebär att studien fokuserar på en viss population (Troost & Hultåker 2016). Den valda populationen består av alla som är anställda inom fritidshemmet i Sverige och innefattar främst grupper med följande utbildningsbakgrund: grundlärare mot arbete i fritidshem/fritidspedagoger, annan pedagogisk utbildning och utbildade. För att uppnå ett strategiskt urval har vi försökt att nå ut till fler informanter, genom att mejla ut webbenkäten till olika fritidshem i landet. Detta för att få en större geografisk spridning på enkätsvaren samt för att få en större variation på informanterna. Det kan

⁷ Sunet Survey är en molnbaserad tjänst som högskolan i Borås tillhandahåller.

exempelvis innebära att vi får fler svar från informanter i såväl storstäder som på landsbygden. Vårt urval är till viss del också ett bekvämlighetsurval, vilket enligt Trost och Hultåker betyder: “Att man lägger ut formulär lite varstans” (2016 s. 31). Bekvämlighetsurvalet innebär att vi vänder oss till den personal som finns i Facebookgrupper, de som arbetar på våra tidigare VFU-platser och arbetsplatser. Den geografiska placeringen är också en variabel som kommer att vara en viktig komponent i studien. Målet var att uppnå ett urval som representerar den tänkta populationen, vilket i vår studie är anställda som jobbar i svenska fritidshem. I Sverige arbetar ca 40 000 personer i fritidshem, enligt statistik från Skolverket (2020). Även anställda utan pedagogisk utbildning fick delta i studien då förhoppningen var att få en högre svarsfrekvens och bättre representativitet. Valet av grupper har också sitt ursprung i studiens frågeställning om huruvida de anställda har olika uppfattningar i frågan och om det kan kopplas till deras utbildningsnivå. Vi har emellertid behövt ha i åtanke att den valda populationen troligen inte kommer stämma helt överens med vilka som deltar i studien. Detta antagande utgår från Trost och Hultåker (2016) som påpekar att det kan komma att delta informanter som inte borde vara med och att det även kan vara personer som passar in i urvalsgruppen som uteblir.

Tillförlitlighet och giltighet

“Tillförlitlighet” och “giltighet” är två begrepp som behöver beaktas i kvantitativ forskning. Thurén (2019) påpekar att vid kvantitativ forskning är *reliabilitet* och *validitet* av stor vikt. Reliabilitet är samma sak som tillförlitlighet och validitet är detsamma som giltighet. För att få tillförlitlighet och giltighet i vår studie krävs det bl.a. att en noggrannhet med våra referenser. Det innebär t.ex. att den tidigare forskning som används är *Peer Reviewed*.⁸ En annan aspekt som påverkar tillförlitligheten är hur representativt vårt urval är: “Så att inte tillfälligheter påverkar resultatet” (Thurén 2019 ss. 48–49). Trost och Hultåker (2016) anser att tillförlitligheten: “Bygger på att man gör kvantitativa studier” (s. 62) vilket är den metod vi valt. Tillförlitligheten i en studie påverkas även av hur mycket likvärdig forskning som uppnått samma resultat påpekar både Thurén (2019) och Brinkkjær och Høyen (2020). Denna del av vår studie var en utmaning då det inte fanns tidigare forskning som vare sig använt samma metod eller kommit fram till samma slutsats. Vår studie är trots det tillförlitlig på grund av storleken av vald population samt att resultatet kan styrkas med annan relevant forskning som berör frågeställningen. Studien har en hög tillförlitlighet eftersom webbenkäten bygger på enkla frågor som alla kan förstå, då Trost och Hultåker (2016) poängterar att informanter ofta missuppfattar frågan om det används för svåra uttryck och att tillförlitligheten då blir låg. Trost och Hultåker (2016) menar också att: “Om många missuppfattar frågan är inte bara reliabiliteten låg, utan då är också validiteten låg” (s. 63). Detta innebär att både tillförlitligheten och giltigheten påverkas av utformningen av frågorna. Brinkkjær och Høyen (2020) påpekar också att giltigheten blir låg om frågorna i en webbenkät är förhastade och bristfälliga. För att få en hög giltighet måste hänsyn tas till vad som kan påverka svaren. Till exempel om elever i behov av särskilt stöd antas fungera bättre utomhus och undersökningen görs då eleverna är mer utomhus än inomhus, kan det ge ett annat resultat än om

⁸ Peer Reviewed betyder att forskningen är granskad av ämnesexperter innan den publiceras.

undersökningen genomförs på vintern då eleverna är mer inomhus. Brinkkjær och Høyen tydliggör också att tillförlitlighet och giltighet är två vetenskapskriterier inom positivismen.

Etik

Som en del av en god forskningssed finns det forskningsetiska regler som vi har behövt förhålla oss till. Dessa finns till för att informanterna ska delta i studien under goda premisser och att den forskning som genomförs ska utgå från etiska grunder. Enligt Vetenskapsrådet (2017) ska vi tala sanning, öppet redovisa och granska vårt arbete, inte stjäla andras forskning samt hålla ordning på all insamlad data. När bedömning av andras forskning sker ska det göras korrekt och utan egna åsikter. Vetenskapsrådet (2002) konstaterar att en forskare ska utifrån de etiska principer och lagar som finns verka för att framställa information som kan leda till ny kunskap.

Vetenskapsrådet (2002) poängterar de individskydds krav som ska beaktas för att skydda informanterna som deltar i studien från fysiska och psykiska men. Detta krav är uppdelat i fyra delar; *Informationskravet*, *konfidentialitetskravet*, *samtyckeskravet* och *nyttjandekravet*. *Informationskravet* innebär att vi som forskare är skyldiga att informera informanterna som deltar i studien om de villkor som gäller och om deras roll i studien. Informanterna ska också få ta del av information kring hur deras deltagande kan påverka dem samt att deras deltagande är frivilligt. *Konfidentialitetskravet* betyder att obehöriga inte får tillgång till all den data som samlats in. I studien har samtliga deltagare kunnat besvara webbenkäten anonymt. I det fall en informant skulle ge sig till känna har vi tystnadsplikt. Svaren från webbenkäten har under studiens gång förvarats i Sunet Survey samt i ett gemensamt Exceldokument. Exceldokumentet har endast vi haft tillgång till, men vid behov har handledaren för studien kunnat ta del av informationen för att stötta oss i arbetet. Vid användning av materialet utgick vi från GDPR, vilket exempelvis innebär att materialet inte får spridas vidare till en tredje part (SFS 2018:218).⁹

Med *samtyckeskravet* menas i korthet att informanterna behöver ge sitt samtycke om deltagande i studien men också vara införstådda med att de när som helst kan avbryta sin medverkan vilket Vetenskapsrådet (2002) påpekar som en väsentlig aspekt. I inledningen av webbenkäten har informanterna gett sitt samtycke till att delta i studien och informanterna delgavs att de när som helst kunde välja att avbryta sin medverkan. Det sista kravet, *nyttjandekravet*, går ut på att all empirisk data enbart får användas i det syfte som den har tagits fram till, i detta fall för att besvara våra frågeställningar. Alltså får inte svaren under några omständigheter användas i andra sammanhang än de som är relevanta för studien, t.ex. vid opponeringen. Det innebär också att studiens syfte inte får ändras eller förvrängas utifrån den empiriska data som samlas in eftersom vi då hade haft en annan avsikt med användningen av materialet. Efter att studien genomförts och examensarbetet blivit godkänt raderas materialet.

⁹ GDPR står för dataskyddsförordningen och är en lag som finns till för att skydda personuppgifter.

Genomförande

Webbenkäten med tillhörande informationsbrev (se bilaga 2) mailades ut till skolor i alla Sveriges län som har fritidshem. Dessutom delades webbenkäten med tillhörande informationsbrev (se bilaga 1) i sju grupper på Facebook som har koppling till fritidshemmets verksamhet.

Enkätens utformning

Webbenkäten för studien utformades i programmet Sunet Survey och var uppdelad i 7 bakgrundsfrågor och 10 huvudfrågor (se bilaga 3). Bakgrundsfrågorna gav oss en fingervisning över enkätens spridning och representation. Huvudfrågorna var fördelade i tre kategorier: verksamheten, undervisningen och behov. Huvudfrågorna var utformade med stängda frågor där de flesta frågorna hade en femgradig skala: “instämmer helt”, “instämmer”, “vet ej/osäker”, “instämmer inte” och “instämmer inte alls”. På två av frågorna kunde informanterna dock bara svara ja eller nej. Tre av huvudfrågorna hade även öppna följdfrågor där informanterna själva kunde formulera sina svar.

Distribution

Webbenkäten, tillsammans med informationsbrevet, mailades ut till skolor i alla Sveriges län som har fritidshem (se bilaga 2). Dessutom delades webbenkäten i flertalet grupper på Facebook som har koppling till fritidshemmets verksamhet (se bilaga 1). Ett antal grundskoleförvaltningar i Västra Götaland hjälpte oss även att maila ut webbenkäten till skolor med fritidshem. Efter en dag kunde vi se ett stort antal svar och valde därför att tidigarelägga deadline för webbenkäten. Detta för att ha tid att arbeta och hantera det omfattande materialet som inkommit. Vid två tillfällen skickades det ut en påminnelse till skolorna i de län där vi kunde se att svarsfrekvensen var låg. Informanterna hade möjlighet att svara på webbenkäten under 10 dagar. Totalt deltog 338 informanter i studien.

Analys

Analysen av det insamlade datamaterialet gjordes med hjälp av statistikprogrammet SPSS som tillhandahålls av Högskolan i Borås. I programmet kunde materialet kodas för att ge en sammanfattande bild av den insamlade datan. De öppna svaren analyserades i en tematisk analys. Analysen utfördes genom att de kodade svaren kategoriserades utifrån teman som kunde urskiljas i texterna. En tematisk analys innebär att: “Du utgår från de enskilda koderna som du har skapat och strävar mot att finna en mer övergripande och tematisk struktur i materialet” (Lindgren 2014 s. 63). När kodningen var färdigställd kunde datan omvandlas till diagram och tabeller för att synliggöra resultatet. Resultatet analyserades sedan utifrån dessa diagram och tabeller. De analyserades för sig själva eller genom korsjämförelser, där svaren från två diagram jämfördes med varandra. Korrelationer användes även för att upptäcka samband mellan dessa variabler.¹⁰ Detta för att avgöra om vår data var tillförlitlig eller om det

¹⁰ Enligt en föreläsning om kvantitativ metod med Johanna Mellén 4 mars 2022 vid Högskolan i Borås visar en korrelation sambandet mellan två variabler och korrelationer visar även hur stark sambandet mellan dessa är.

fanns risk för slumpmässiga svar. Vi valde därför ut de korrelationer med mest trovärdighet och som även besvarade våra frågeställningar.

Bearbetning

Vi har fördelat arbetet med studien jämt mellan oss tre. Vi har framförallt arbetat på distans genom Zoom och med gemensamma Google Drive-dokument. När vi arbetat i program där alla inte kunnat redigera samtidigt, såsom SPSS och Sunet Survey, har en av oss delat skärm för att alla tre skulle vara delaktiga.

I kapitlet har studiens metod, vetenskapsteori och urval beskrivits. Därefter redovisades hur vi förhållit oss till tillförlitlighet och giltighet samt de forskningsetiska reglerna, för att sedan avslutas med en beskrivning om hur studien genomfördes. I nästkommande kapitel presenterar vi studiens resultat.

Resultat

Resultatet av studien presenteras i tre underrubriker: “elevassistentens påverkan”, “utbildade mot fritidshem och övriga” samt “ledningen och fritidshemmet”. I studien deltog 338 informanter från olika delar av landet. I webbenkäten har informanterna svarat på vilket län de arbetar i. Spridningen av webbenkäten är representativ då den är procentuellt liknande med hur många som arbetar i varje län i Sverige (se tabell 1 och 2). I vår webbenkät är dock svaren från Västra Götaland procentuellt högre än Skolverkets (2021a) statistik. Det kan förklaras med att vi läser på en högskola som är belägen i Västra Götaland och att vi därmed har fler kontakter på platsen. Av de informanter som svarat på webbenkäten arbetade 90 personer på en skola belägen i en storstad, 152 arbetade på skolor i en mindre stad/villaförort och 96 personer i skolor på landsbygden. 176 av informanterna som deltagit i studien hade en utbildning mot fritidshemmet, vilket inkluderar grundlärare mot fritidshem och fritidspedagoger. 50 av informanterna som deltog i studien hade en annan högskoleutbildning och 112 informanter var utbildade eller hade en lägre utbildning än en högskoleutbildning. I webbenkäten deltog 208 informanter som arbetat i fritidshemmet mellan 0–10 år, 58 informanter som arbetat mellan 10–20 år och 72 informanter som arbetat mer än 20 år.

Tabell 1 visar spridningen av webbenkäten och tabell 2 visar hur många som arbetar i respektive län enligt Skolverkets statistik (Skolverket 2021a).

Tabell 1 - procentuell spridning i enkäten

Blekinge	0,89%
Dalarna	2,07%
Gotland	0,59%
Gävleborg	0,89%
Halland	6,51%
Jämtland	0,59%
Jönköping	3,85%
Kalmar	1,48%
Kronoberg	3,55%
Norrbottn	2,66%
Skåne	11,24%
Stockholm	11,24%
Södermanland	1,78%
Uppsala	3,85%
Värmland	1,48%
Västerbotten	1,78%
Västernorrland	2,66%
Västmanland	2,37%
Västra götaland	33,43%
Örebro	2,07%
Östergötland	5,03%
Hela Sverige	100%

Tabell 1 procentuell spridning på enkäten.

Tabell 2 - statistik från skolverket

Blekinge	1,5%
Dalarna	2,6%
Gotland	0,7%
Gävleborg	2,6%
Halland	3,5%
Jämtland	1,3%
Jönköping	3,7%
Kalmar	2,3%
Kronoberg	2,3%
Norrbottn	1,8%
Skåne	13,8%
Stockholm	22,8%
Södermanland	3,0%
Uppsala	3,7%
Värmland	2,4%
Västerbotten	2,6%
Västernorrland	1,9%
Västmanland	2,4%
Västra götaland	17%
Örebro	3,1%
Östergötland	4,8%
Hela Sverige	100%

Tabell 2 procentuellt antal anställda i varje län (Skolverket 2021a)

Eleveassistents påverkan

Under denna rubrik återfinns resultatet för hur verksamheten och undervisningen i fritidshemmet påverkas när en elev i behov av särskilt stöd har eller inte har en elevassistent. Vi analyserar detta utifrån hypoteserna H1a och H1b.

I påståendet kring om det går elever på avdelningen som har särskilt stöd under skoltid men som inte har det på fritidshemmet svarade 64,8% av informanterna ja och 35,2% svarade nej.

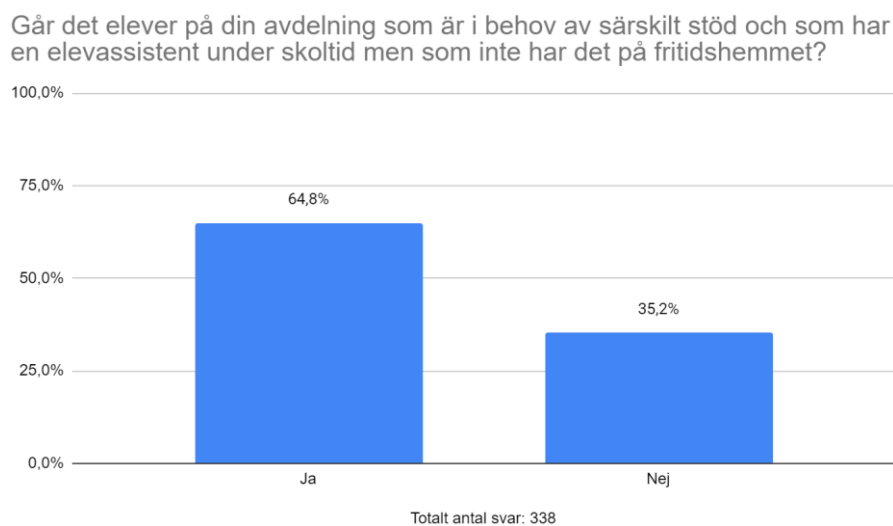

Diagram 1 Går det elever på din avdelning som är i behov av särskilt stöd och som har en elevassistent under skoltid men som inte har det på fritidshemmet?

Enligt resultaten från diagram 2 kan vi avläsa att 69,2% av de 338 informanterna ansåg att de instämmer helt och 17,5% instämmer med att verksamheten påverkas av tillgången till en elevassistent. 0,9% av informanterna instämmer inte och 1,5% instämmer inte alls med att verksamheten påverkas av tillgången till en elevassistent. Även 10,9% av informanterna svarade vet ej/osäker.

Jag upplever nu eller har tidigare erfarenhet av att tillgång till en elevassistent påverkar verksamheten.

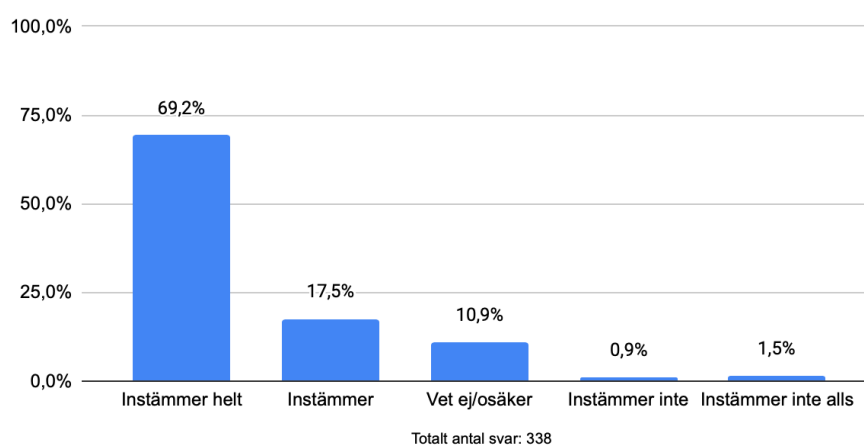

Diagram 2 Jag upplever nu eller har tidigare erfarenhet av att tillgång till en elevassistent påverkar verksamheten.

I följdfrågan fick informanterna ange öppna svar på hur de upplever att verksamheten påverkas. Det var 334 informanter som svarade på följdfrågan och deras svar har sedan kategoriserat. I diagram 3 kan det avläsas att 2,4% av dessa informanter ansåg att elevassistenten ökade inkluderingen. 64,4% av informanterna angav att elevassistenten underlättar för undervisningen och verksamheten. Vidare skrev 15,6% att elevassistenten stöttar eleven i behov av särskilt stöd. 4,8% angav att elevassistenten skapar trygghet för såväl elevgruppen som för personalen. Även 3,6% av informanterna ansåg att elevassistenten påverkar verksamheten positivt. Däremot angav 3% av informanterna att de ifrågasatte elevassistentens påverkan och kompetens. 1,2% svarade att det inte behövs elevassistenter på fritidshemmet. 5,1% av svaren gick inte att kategorisera och de hamnade därför i kategorin "annat".

En större del av informanterna påpekade att undervisningen påverkas positivt av tillgången till en elevassistent: "Vi som arbetar på fritidshemmet kan inte uppfylla läroplanen för fritidshemmet då vi blir underbemannade utan en elevassistent [...]".¹¹ En annan informant påpekade också att undervisningen påverkas genom att: "Hela verksamhetens planering och genomförande påverkas [...]. Vi kan ej heller planera för mycket styrda aktiviteter inomhus [...]". Andra informanter beskrev istället hur verksamheten påverkas av tillgången till en elevassistent: "Att ha en elevassistent på fritids påverkar verksamheten positivt då man kan utföra allt planerat [...]". Ytterligare en informant förklarade verksamhetens påverkan: "Det blir lugnare för alla elever när elever med särskilda behov har sin personal nära. Ökad trygghet,

¹¹ I citatet fanns ett stavfel som vi har rättat, i övrigt är citatet återgivet så som informanten skrev det.

mindre kränkningar”, medan en annan informant påpekade att: “[...] Allt faller utan assistenter”. Det blir således tydligt att informanterna ansåg att tillgången till elevassistenten har en stor påverkan på fritidshemmets undervisning.

Samtidigt hade ett mindre antal informanter en annan inställning till hur tillgången till en elevassistent kan påverka såväl undervisningen som verksamheten i fritidshemmet: “Elevassistent kan vara ett hinder” eller som en annan informant uttryckte: “Påverkar inte verksamheten. Den skulle vara likadan även utan assistenten”. Några informanter ifrågasatte även elevassistentens yrkeskompetens: “Risken när man har elevassistenter (vilka ofta är utbildade) [...] är att de kommer i ”osynk” med personalgruppen på fritids och kör sitt eget race. [...] Samarbetet och samsynen på uppdraget går om intet”. En annan informant beskrev samma problematik: “[...] Men oftast är det väldigt unga personer som får jobben och de klarar inte riktigt av detta. Det är ett av de tuffaste jobben som finns. De får väldigt sällan handledning [...]”.¹² Sammanfattningsvis ansåg informanterna att elevassistenten kan påverka hela verksamheten, samtidigt som dess yrkesroll kan vara svår att leva upp till.

Hur upplever du att verksamheten påverkas?

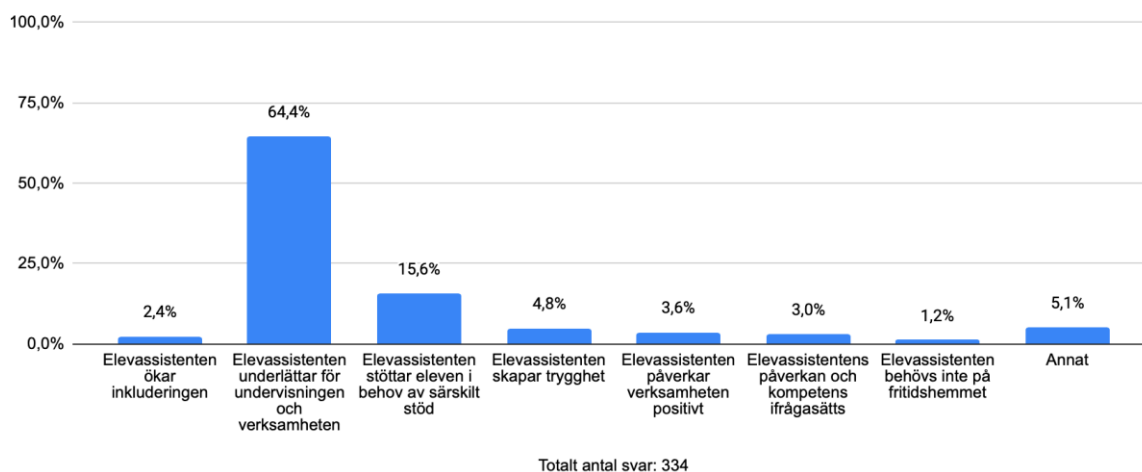

Diagram 3 Hur upplever du att verksamheten påverkas?

¹² I citatet fanns ett stavfel som vi har rättat, i övrigt är citatet återgivet så som informanten skrev det.

I diagram 4 svarade 64,2% av informanterna att de instämmer helt och 22,8% svarade att de instämmer i frågan om avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten. Det är 2,4% som svarat att de inte instämmer och 1,2% som svarade att de inte instämmer alls. 9,4% av informanterna svarade vet ej/osäker. Diagrammet visar att en stor del av informanterna ansåg att avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten.

Jag upplever nu eller har tidigare erfarenhet av att avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten

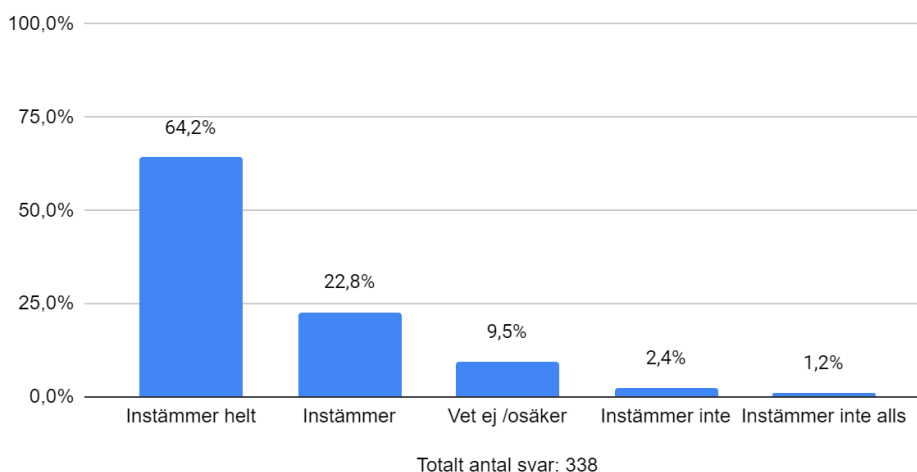

Diagram 4 Jag upplever nu eller har tidigare erfarenhet av att avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten.

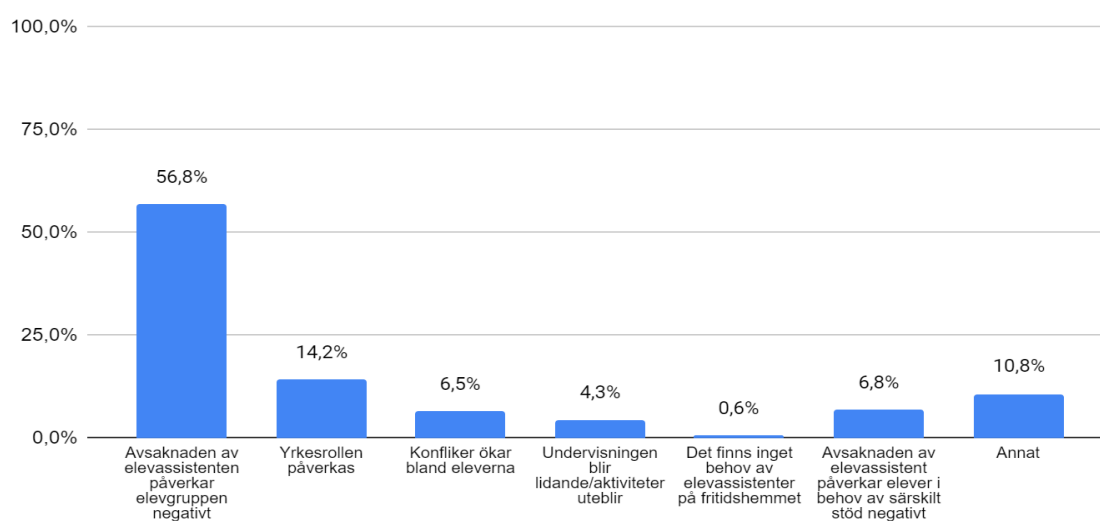
I följdfrågan som visas i diagram 5 fick informanterna ange öppna svar på hur de upplever att verksamheten påverkas. Totalt svarade 324 informanter och deras svar har sedan kategoriserats. 56,8% av informanterna svarade att avsaknaden av en elevassistent påverkar elevgruppen negativt. 14,2% angav att deras yrkesroll påverkas. Det var 6,5% av informanterna som svarade att konflikterna ökar mellan eleverna. 4,3% skrev att undervisningen blir lidande eller att de behöver avstå aktiviteter. Av informanterna ansåg 6,8% att avsaknaden av en elevassistent påverkar eleven som är i behov av särskilt stöd negativt. Däremot menade 0,6% av informanterna att fritidshemmet inte hade behov av en elevassistent. I kategorin "annat" hamnade 10,8% av svaren då de antingen inte var relevanta för frågan eller var svåra att tyda, exempelvis svarade flertalet informanter "se ovan" och refererade till sitt svar på föregående följdfråga. Detta är inte användbart för analysen av denna fråga.

14,2% av informanternas öppna svar beskrev yrkesrollens påverkan: "Att vi inte kan leva upp till vårt uppdrag", medan majoriteten av informanterna skrev om hur eleven i behov av särskilt stöd påverkades när elevassistenten saknas på fritidshemmet: "De barn som inte har blivit ett barn som stör de andra barnen och mår förmodligen dåligt själv då barnet blir utanför barngruppen och ingen vill leka. Barnet blir tillrättvisad flera gånger under dagen. Alla blir på dåligt humör vilket påverkar undervisningen". Dessutom påpekade en informant hur eleven förväntas förmå eftermiddagen på fritidshemmet utan elevassistenten: "Eleven som är i behov av en assistent har en tydlig struktur under skoldagen, men som sedan förväntas att klara fritids

utan assistent. Det skapar en oro för eleven och detta i sin tur leder oftast till onödiga affektutbrott”. Flertalet informanter nämnde att yrkesrollen förändras när det saknas en elevassistent, informanterna skrev även att eleven i behov av särskilt stöd inte får förutsättningar för att lyckas.

Informanterna beskrev hur undervisningen och verksamheten påverkas i fritidshemmet: “Verksamheten begränsas [...]” och “Det blir mer förvaring av eleverna, än att man kan erbjuda en bra verksamhet”. Andra informanter menade att de inte påverkas av avsaknaden av en elevassistent: “Det beror på eleven. Vissa elever klarar fritids utan assistent då kraven inte är lika höga då som under skoltid”. En annan informant uttryckte sig: “Vi är gott bemannade och de flesta av oss jobbar på grundsär eller som assistent så vi har ganska mycket kompetens tillsammans för att ta fram strategier som fungerar”.¹³ Åtskilliga informanter påtalade att avsaknaden av en elevassistent har inverkan på verksamheten, samtidigt som andra informanter ansåg sig ha den kunskap som krävs för att klara sig utan en elevassistent.

Hur upplever du att verksamheten påverkas?

Totalt antal svar: 324

Diagram 5 Hur upplever du att verksamheten påverkas?

¹³ I citatet fanns ett stavfel som vi har rättat, i övrigt är citatet återgivet så som informanten skrev det.

I diagram 6 svarade 43,8% av informanterna att de instämmer helt och 28,7% instämmer i frågan om de valt bort aktiviteter på grund av att en i personalen fått ta rollen som elevassistent. 7,7% menade att de inte instämmer alls och 12,4% att de inte instämmer. 7,4% svarade vet ej/osäker. Resultatet visar att aktiviteter ofta väljs bort för att en annan ur arbetslaget behöver ta rollen som elevassistent.

Vi har valt bort aktiviteter på fritidshemmet pga att en i arbetslaget behövt ta rollen som en elevassistent (trots att eleven egentligen inte har en elevassistent på fritids)

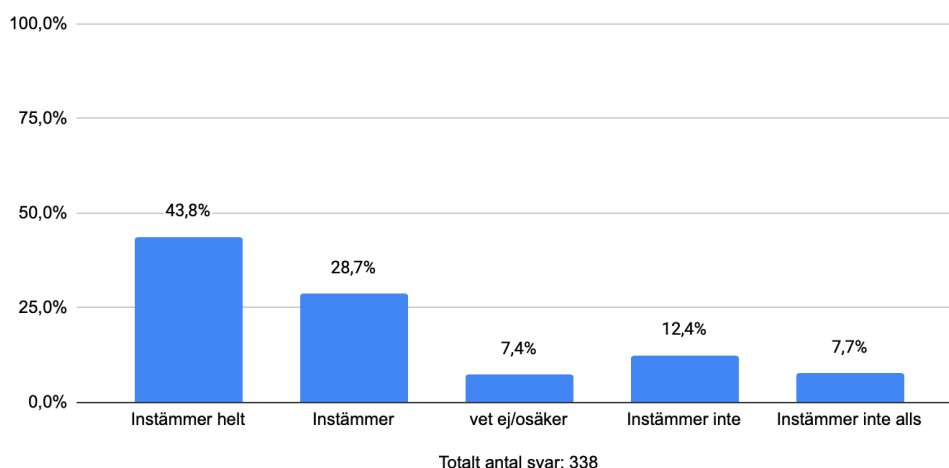

Diagram 6 Vi har valt bort aktiviteter på fritidshemmet pga att en i arbetslaget behövt ta rollen som en elevassistent (trots att eleven egentligen inte har en elevassistent på fritids)

I följdfrågan som visas i diagram 7 fick informanterna ge exempel på aktiviteter och sammanhang som valts bort på grund av att en i arbetslaget behövt ta rollen som elevassistent. De som på föregående fråga svarade "instämmer inte alls" fick inte upp följdfrågan som ett alternativ, därav blev det ett lägre antal informanter som svarade. Valet gjordes då följdfrågan baseras på att informanterna behövt avstå aktiviteter i fritidshemmet. Totalt svarade 207 informanter på följdfrågan där 3,9% av angav att idrottshallen valts bort. Vidare svarade 24,6% av informanterna utflykter och 3,4% inomhusaktiviteter som exempel på bortvalda aktiviteter. En majoritet på 59,9% av de svarande beskrev hur flertalet aktiviteter i verksamheten behöver väljas bort. Slutligen är det 2,9 % som uppgav att de inte väljer bort aktiviteter. I kategorin "flertalet aktiviteter" hamnade de svar som beskrev att informanterna valt bort två eller fler aktiviteter. I de resterande kategorierna hade informanterna endast angett att de valt bort en av dessa aktiviteter. 5,3% av informanterna skrev svar som inte kunde kategoriseras och de hamnade därför i kategorin "annat".

I en del av informanternas öppna svar återfinns enstaka bortvalda aktiviteter såsom idrottshallen, utflykter eller inomhusaktiviteter. Övervägande del av informanterna beskrev flertalet aktiviteter som väljs bort från fritidshemmets undervisning: "De flesta aktiviteterna men t.ex. idrottshallen, utedagar, skapande", "Alla utflykter. Våldigt jobbigt för de elever som behöver tydliga och fasta rutiner även på fritids [...]" och "I alla verksamhetens områden".

Svaren visar att många av informanterna ansåg att de måste välja bort flera aktiviteter i verksamheten när det inte finns någon elevassistent.

Det finns även informanter som angav att de inte valt bort aktiviteter: “Vi har inte tagit bort någon aktivitet” och vissa informanter svarade att de istället gör anpassningar: “[...] Vi anpassar hela verksamheten efter de få barnen med stora behov. Om barnet behöver gå till lekplatsen då tar vi alla barn till lekplatsen. De andra barnen får bara anpassa sig [...]”. En informant beskrev dock de begränsningar som anpassningarna kan medföra: “Tryggheten och säkerheten går först. [...] Allt ställs inte in hela tiden utan anpassas men det finns mycket mer att önska och är frustrerande att inte kunna göra det som det finns behov av i hela gruppen”. En del av informanterna beskrev hur verksamheten kan anpassas istället för att aktiviteter väljs bort. Det nämns emellertid hur anpassningar kan begränsa fritidshemmet verksamhet, men det finns även informanter som berättar att de inte alls väljer bort aktiviteter.

Ge exempel på aktiviteter och sammanhang som ni valt bort

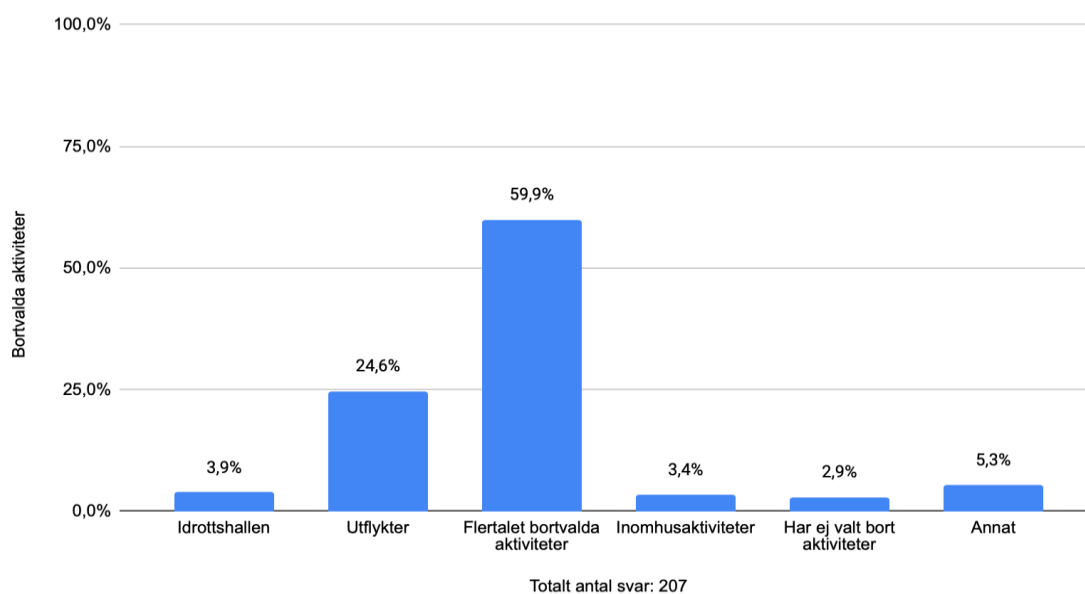

Diagram 7 Ge exempel på aktiviteter och sammanhang som ni valt bort.

På efterföljande fråga i diagram 8 hade 8,6% av informanterna angett att de instämmer helt på att arbetslaget kan uppfylla uppdraget från läroplanen och 40,5% angav att de instämmer. 35,2% instämmer inte och 4,7% instämmer inte alls. Även 10,9% angav vet ej/osäker som svar. Resultatet visar att informanterna är oeniga beträffande om arbetslaget kan uppfylla uppdraget ur läroplanen.

Detta står i läroplanen: "Undervisningen i fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid." (Skolverket 2019 s. 22) Jag upplever att vi tillsammans i arbetslaget kan uppfylla ovanstående uppdrag med hänsyn till elever i behov av särskilt stöd

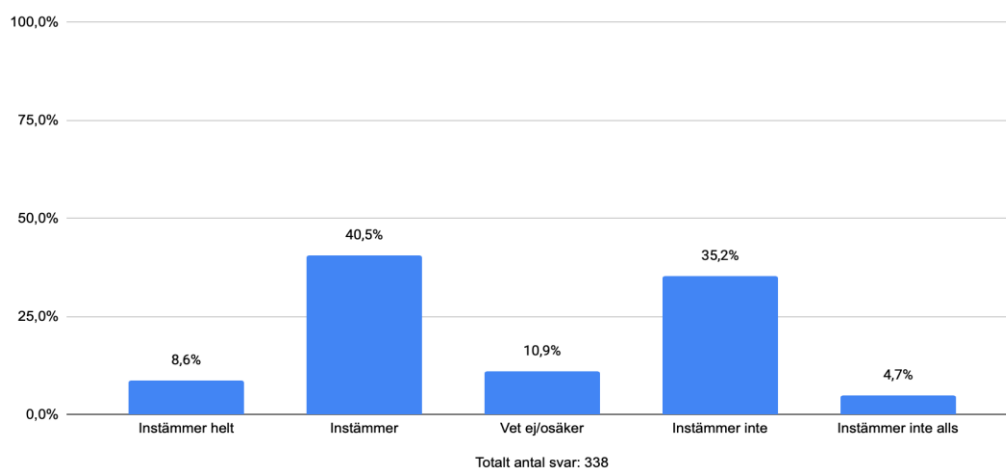

Diagram 8 Jag upplever att vi tillsammans i arbetslaget kan uppfylla ovanstående uppdrag med hänsyn till elever i behov av särskilt stöd.

Diagrammen under denna rubrik visar resultat som verifierar våra hypoteser H1a och H1b. Övervägande del av informanternas svar visar att avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten och undervisningen negativt, t.ex. svarade 56,8% av informanterna att avsaknaden av en elevassistent påverkar elevgruppen negativt. H1a blir på så vis verifierad eftersom ett flertal svar kan påvisa att hypotesen troligen är sann. Även H1b blir verifierad då majoriteten av informanterna angav att de behöver välja bort aktiviteter i fritidshemmet på grund av avsaknaden av en elevassistent. 59,9% av informanterna valde bort två eller fler aktiviteter i verksamheten. Det innebär att flertalet av målen från fritidshemmets läroplan inte kan uppfyllas eftersom viss undervisning inte kan genomföras. Slutsatserna kring hypoteserna baseras på informanternas svar från webbenkäten och då även på deras yrkeserfarenhet. Vi har på så vis använt oss av deduktion i härledning av slutsatserna då sanningen bygger på informanternas yrkeserfarenhet och på så vis blir premisserna sanna, därmed blir även slutsatserna sanning.

Utbildade mot fritidshem och övriga

Under följande rubrik redogör vi för resultatet kopplat till vår andra frågeställning, H2a och H2b.

Korsjämförelser har gjorts mellan resultaten på frågorna för att ta reda på om den utbildade personalen och den outbildade personalen hade samma uppfattning om elevassistentens påverkan. Med utbildad personal syftar vi på personal utbildad mot fritidshemmet alltså grundlärare mot fritidshem och fritidspedagoger. De som inte hade en högskoleutbildning har vi satt som övriga i denna studie. Totalt deltog 338 informanter varav 176 var utbildade mot fritidshemmet, 50 hade en annan högskoleutbildning och 112 hade ingen högskoleutbildning (se diagram 9). I analysen av materialet under denna rubrik har svaren från de 50 personerna som hade en annan högskoleutbildning valts bort. Valet gjordes då dessa svar inte var relevanta för den andra frågeställningen. Även svarsalternativet “vet ej/osäker” har tagits bort i korsjämförelserna då dessa svar inte belyser någon särskild åsikt. I resultatet framkommer att den utbildade personalen mot fritidshemmet och de övriga hade i stort sett samma uppfattning. I samtliga frågor svarade de två grupperna likvärdigt. I diagram 13 och i diagram 14 svarade de två grupperna en aning olika, men skillnaden är fortfarande inte markant.

Vad har du för utbildning?

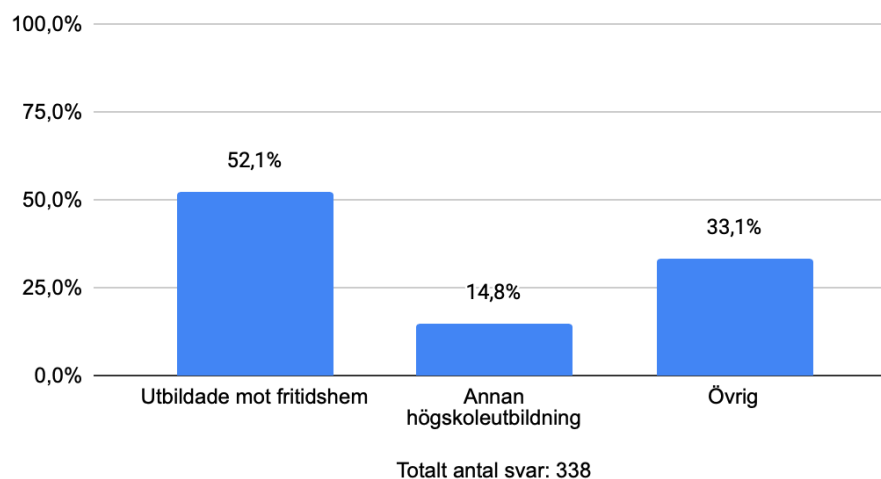

Diagram 9 Vad har du för utbildning?

I korsjämförelsen i diagram 10 visar resultatet att informanterna med utbildning mot fritidshem instämmer helt med 62,0% och 30,6% svarade att de instämmer i påståendet "jag önskar att det fanns en elevassistent på mitt fritidshem". 6,5% instämmer inte och 0,9% instämmer inte alls. Av de informanter som står under kategorin övriga är det 63,9% som instämmer helt och 29,2% som instämmer. 4,2% instämmer inte och 2,5% instämmer inte alls i frågan. Det vi kan utläsa av diagrammet är att en majoritet från båda grupperna antingen angav att de instämmer helt eller instämmer i påståendet.

Vi har även gjort ett t-test för att se om det fanns någon skillnad i hur grupperna svarat. T-testet visade inte på någon skillnad i hur grupperna svarat ($t=0,068$ $p=0,946$).¹⁴

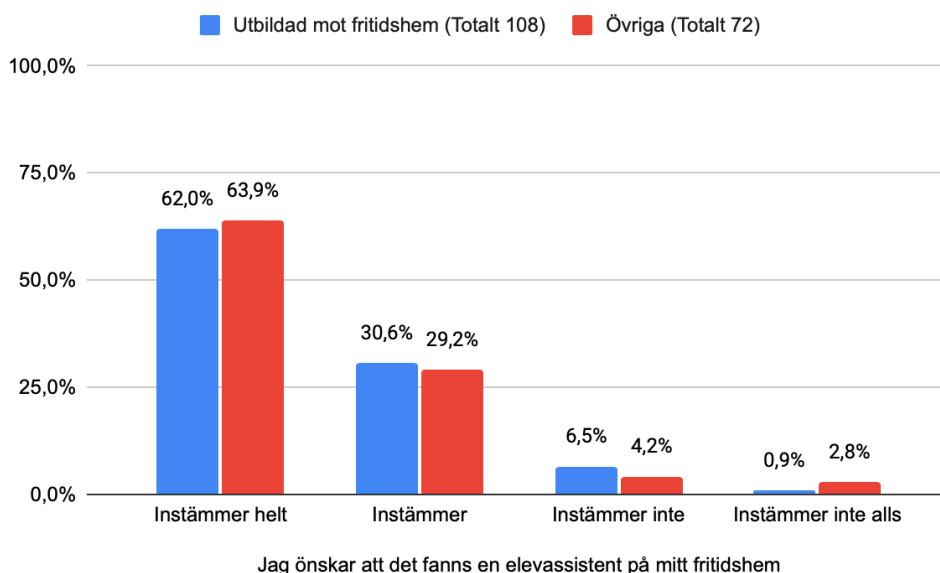

Diagram 10 Korsjämförelse: Utbildning mot Jag önskar att det fanns en elevassistent på mitt fritidshem.

¹⁴ T står för t-värdet som ska vara under 0,2 för att visa skillnader mellan grupperna. P står för signifikans som ska vara under 0,05 för att visa någon skillnad mellan grupperna.

I diagram 11 framkommer att såväl den utbildade personalen som de övriga i hög grad ansåg att tillgången till en elevassistent påverkar verksamheten. 76,3% av de utbildade instämmer helt och 78,7% av de övriga instämmer helt. 21,3% av de utbildade instämmer och 17,0% av de övriga instämmer. 1,3% av de utbildade instämmer inte och 1,1% av de övriga instämmer inte. Slutligen är det 1,3% av de utbildade som inte instämmer alls och 3,2% av de övriga som inte instämmer alls.

Även en t-test har gjorts som inte visade någon skillnad i hur grupperna svarat ($t=-0,299$ $p=0,765$).

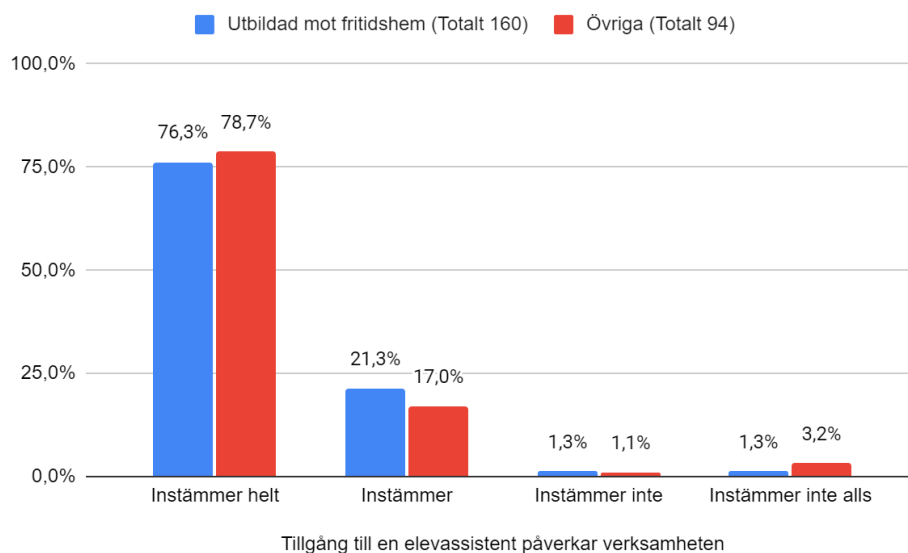

Diagram 11 Korsjämförelse: Utbildning mot Jag upplever nu eller har tidigare erfarenhet av att tillgång till en elevassistent påverkar verksamheten.

Diagram 12 visar hur personal utbildad mot fritidshem och övriga upplever att verksamheten påverkas när de får tillgång till elevassistent. Svaren delades in i kategorier som skapades utifrån informanternas öppna svar. 2,9% av de utbildade mot fritidshem och 1,8% av de övriga ansåg att elevassistenten ökar inkluderingen. 61,1% med utbildning mot fritidshem och 69,7% av de övriga menade att elevassistenten underlättar för undervisningen och för verksamheten. Att elevassistenten stöttar eleven i behov av särskilt stöd skrev 17,7% med utbildning mot fritidshem och 11% av de övriga. 4% av de med utbildning mot fritidshem och 5,5% av de övriga berättade att elevassistenten påverkar verksamheten positivt. Elevassistentens påverkan och kompetens ifrågasätts av 3,4% med utbildning mot fritidshemmet och 2,8% av de övriga. 1,7% av de med utbildning mot fritidshemmet och 0,9% av de övriga ansåg att elevassistenten inte behövs på fritidshemmet. I kategorin "Annat" hamnade 6,3% av svaren från de utbildade mot fritidshem och 4,6% av svaren från de övriga. Diagrammet visar att grupperna är överens om att elevassistenten underlättar för undervisningen och verksamheten i fritidshemmet.

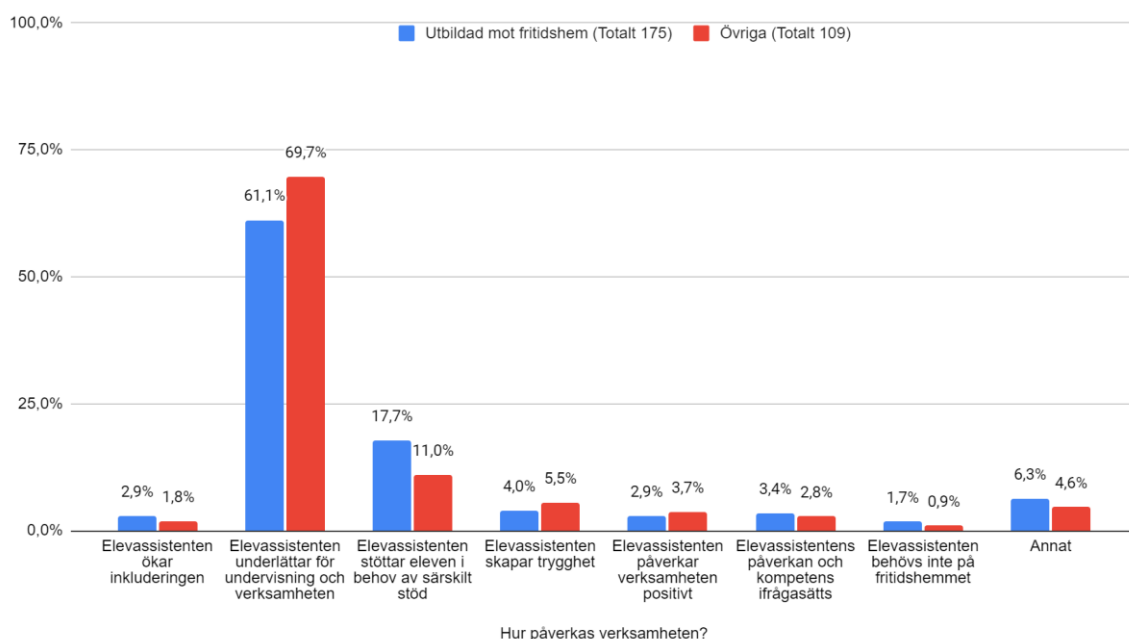

Diagram 12 Korsjämförelse: Utbildning mot Hur påverkas verksamheten?

I diagram 13 kan vi se hur båda grupperna upplevde att verksamheten påverkas vid avsaknad av en elevassistent. Av de som var utbildade mot fritidshem svarade 47,6% att verksamheten påverkas negativt, 19,5% att yrkesrollen påverkas, 6,7% att konflikten ökar bland eleverna och 3,7% att undervisningen blir lidande/aktiviteter avstås. I samma grupp svarade 1,2% att det inte finns behov av en elevassistent på fritidshemmet, 6,7% att elevassistentens avsaknad påverkar eleven i behov av särskilt stöd negativt och 14,6% besvarade med annat som inte kunde kategoriseras. Av de övriga svarade istället 71,4% att verksamheten påverkas negativt, 8% att yrkesrollen påverkas, 6,3% att konflikten ökar bland eleverna och 1,8% att undervisningen blir lidande/aktiviteter avstås. I samma grupp svarade 0% att det inte finns behov av en elevassistent på fritidshemmet, 7,1% att elevassistentens avsaknad påverkar eleven i behov av särskilt stöd negativt och 5,4% har besvarat med annat som inte har kunnat kategoriseras. Resultatet i diagram 13 visar en skillnad i hur yrkesgrupperna har svarat jämförelsevis med tidigare korsjämförelser. Framförallt mellan svaren: “Elevassistentens avsaknad påverkar verksamheten negativt” och “Yrkesrollen påverkas”.

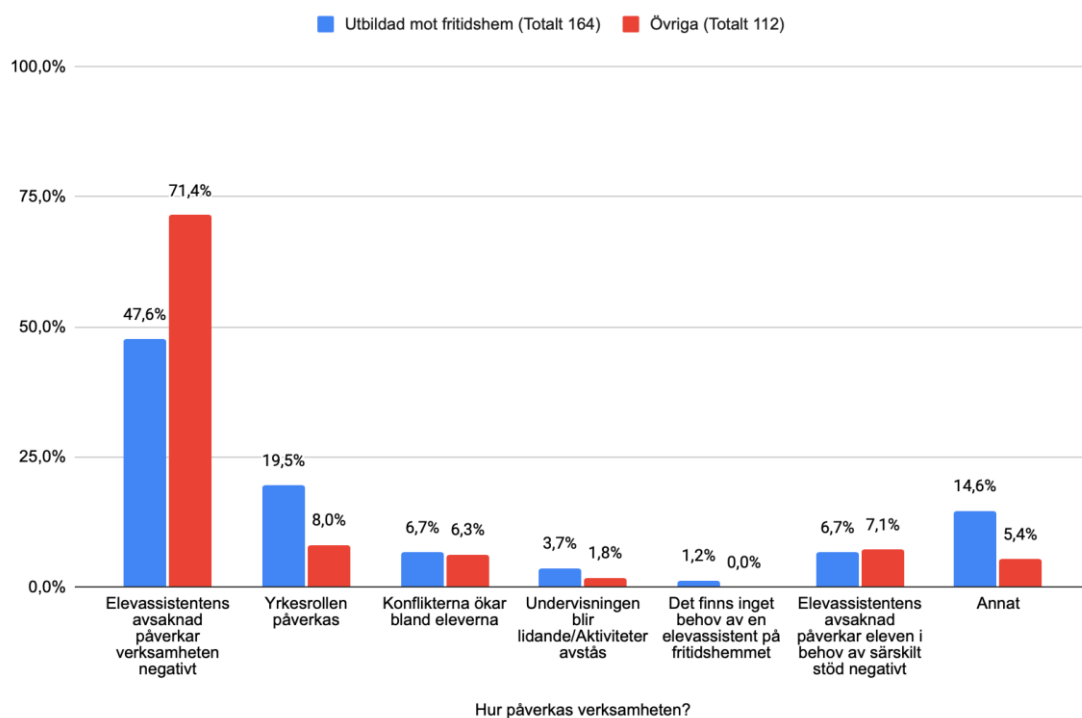

Diagram 13 korsjämförelse: Utbildning mot Hur upplever du att verksamheten påverkas.

Även i diagram 14 är det viss skillnad i hur grupperna svarat gentemot vad de tidigare diagrammen visat. Det är 18,9% av de utbildade mot fritidshem som instämmer helt på att de har tillräckligt med kunskap för att bemöta elever i behov av särskilt stöd medan 31,8% av de övriga instämmer helt. 53% av de utbildade instämmer och 38,2% av de övriga instämmer. I de resterande svaren är grupperna mer jämställda, 25% av de utbildade instämmer inte och 26,4% av de övriga instämmer inte. 3% av de utbildade instämmer inte alls och 3,6% av de övriga instämmer inte alls.

Vi genomförde även ett t-test som inte visade någon skillnad i gruppernas svar ($t=0,56$ $p=0,576$).

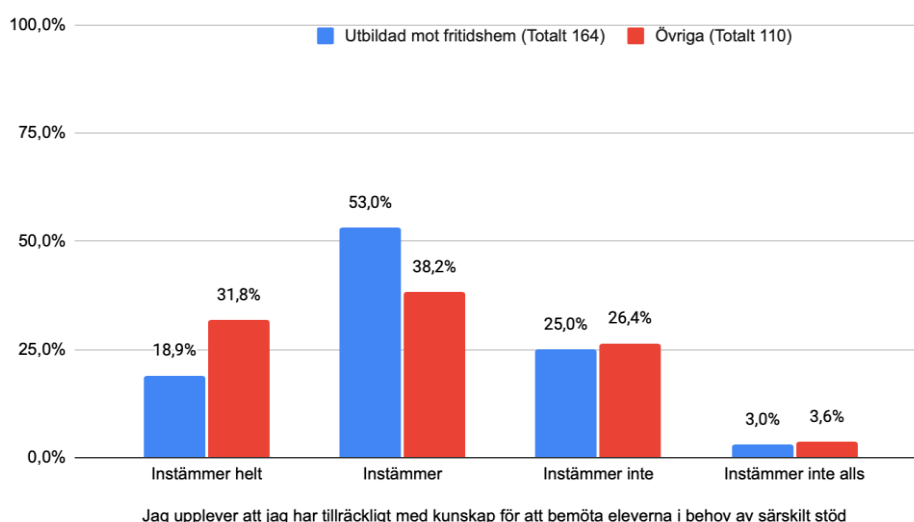

Diagram 14 Korsjämförelse: Utbildning mot Jag upplever att jag har tillräckligt med kunskap för att bemöta eleverna i behov av särskilt stöd.

H2a kan falsifieras då korsjämförelserna visar hur informanterna från de olika yrkeskategorierna svarade likt, grupperna hade därmed samma uppfattning kring påståendena. Även t-testen visar att det inte fanns någon skillnad mellan gruppernas svar. Detta innebär att H2a inte kan verifieras eller vara provisoriskt sann i sammanhanget. Ett exempel på detta kan vi se i diagram 10 där 62% av de utbildade mot fritidshem instämmer helt och 63,9% av de övriga instämmer helt. Även H2b kan falsifieras då vi endast kan se en viss skillnad i svaren i diagram 13 och 14 men informanterna är ändå överens om att avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten negativt. Detta visar att personalens utbildningsnivå inte avgör hur de resonerar kring elevassistentens påverkan.

Ledningen och fritidshemmet

Svaret på vår tredje och sista frågeställning och H3 har vi fått genom fråga 15-17 i webbenkäten (se bilaga 3) samt genom ett antal korrelationer. Under denna rubrik har vi återigen inkluderat svaren från samtliga informanter och svarsalternativet "vet ej/osäker" i analysen.

I diagram 15 svarade 55,9% att de instämmer helt och 28,4% att de instämmer. 2,7% instämmer inte alls och 7,4% instämmer inte. 5,6% angav vet ej/osäker som svar. Resultatet visar att en övervägande del av informanterna ansåg att det finns ett behov av en elevassistent på fritidshemmet.

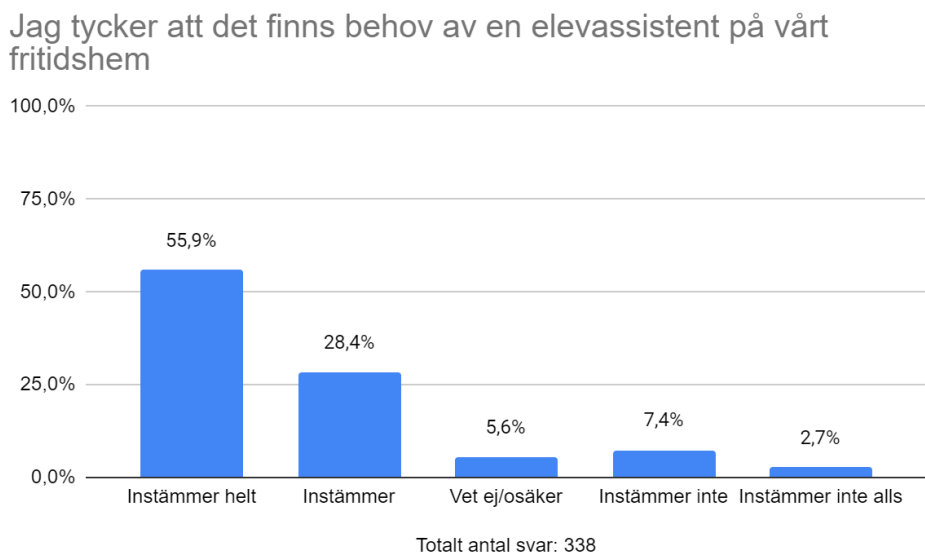

Diagram 15 Jag tycker det finns behov av en elevassistent på vårt fritidshem.

I påståendet om personalen upplever att det finns en gemensam syn i arbetslaget kring behovet av elevassistent svarade totalt 338 personer. Diagram 16 visar att 63% av informanterna instämmer helt och 21,6% instämmer. 2,7% av informanterna instämmer inte, 0,3% instämmer inte alls och 12,4% svarade vet ej/osäker. Det visar att informanterna ansåg att personalen i arbetslaget har en gemensam syn.

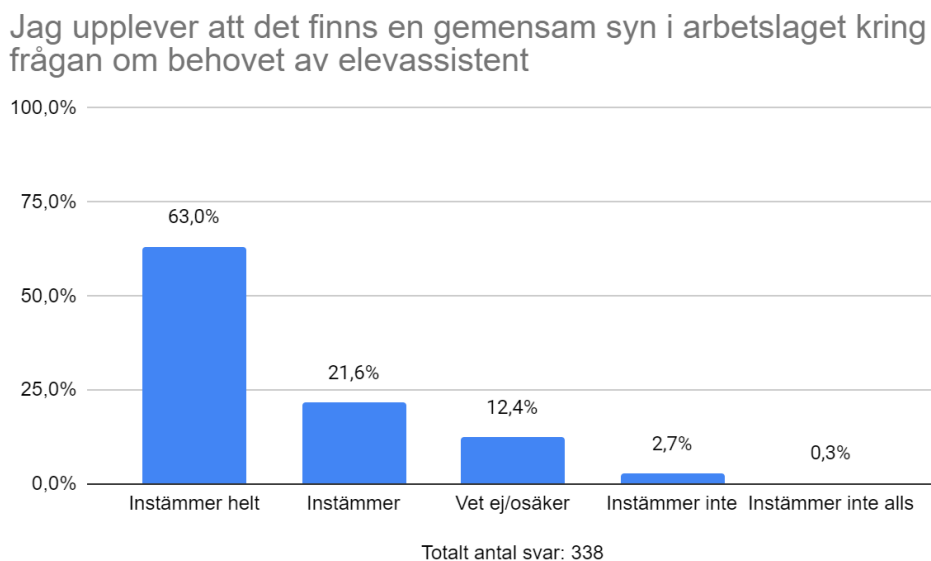

Diagram 16 Jag upplever att det finns en gemensam syn i arbetslaget kring frågan om behovet av elevassistent.

Vid påståendet om informanterna upplevde att ledningen skyndsamt ger stöd i form av extra anpassningar svarade 6,2% att de instämmer helt och 21,6% att de instämmer. 41,7% svarade instämmer inte, 16,3% instämmer inte alls och 14,2% valde att svara vet ej/osäker. Det finns med andra ord en majoritet som inte instämmer i att ledningen skyndsamt ger det stöd som behövs i form av extra anpassningar.

Jag upplever att ledningen skyndsamt ger stöd i form av extra anpassningar när vi ber om det

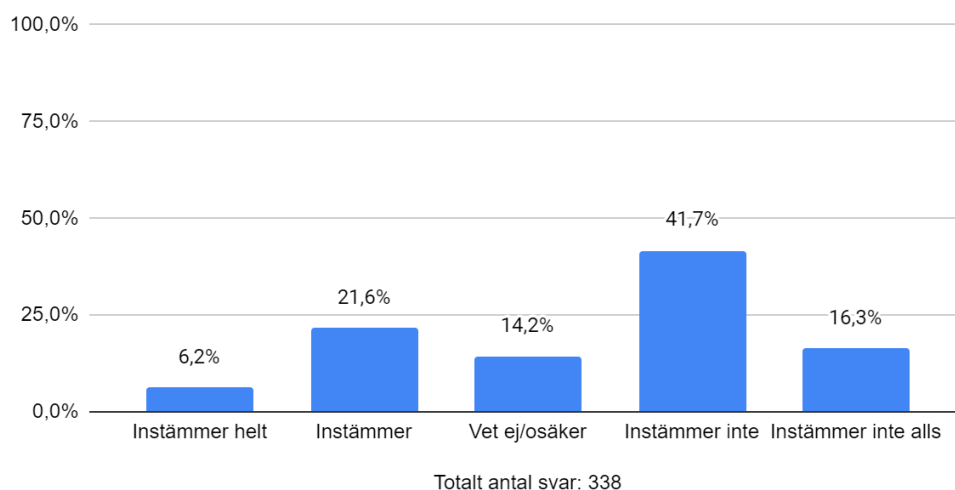

Diagram 17 Jag upplever att ledningen skyndsamt ger stöd i form av extra anpassningar när vi ber om det.

Utifrån H3 har korrelationstest utförts som kan styrka svaret på vår tredje frågeställning. Den första korrelationen är mellan frågorna: (8f) “Jag önskar att det fanns en elevassistent på mitt fritidshem” och (17) “Jag upplever att ledningen skyndsamt ger stöd i form av extra anpassningar när vi ber om det” ($r=-0.314$, $p<0,01$).¹⁵ Denna korrelation är negativ vilket kan innebära att de som svarat “instämmer helt” på ena frågan har svarat “instämmer inte alls” på den andra. Korrelationen visar ett icke slumpmässigt samband mellan fråga 8f och 17.

Nästa korrelation är negativ och visar även på stark signifikans ($r=-0.301$, $p<0,01$) mellan frågorna: (17) “Jag upplever att ledningen skyndsamt ger stöd i form av extra anpassningar när vi ber om det” och (11) “Vi har valt bort aktiviteter pga att en i arbetslaget behövt ta rollen som en elevassistent”. Resultatet visar ett samband mellan att de informanter som har valt bort aktiviteter också upplever att de inte får stöttning från ledningen. Samtidigt innebär sambandet att de informanter som inte valt bort aktiviteter också upplever att de får stöttning från ledningen.

Den tredje korrelationen är positiv vilket istället betyder att den som svarat “instämmer helt” på den ena frågan också gjort det på den andra, eller tvärtom att informanten svarat “instämmer inte alls” på båda frågorna. Korrelationen är mellan frågorna: (12) “Jag upplever att vi i arbetslaget har möjlighet att bemöta alla elever i undervisningen utifrån deras egna

¹⁵ r står för korrelation och p står för signifikans.

förutsättningar” och (17) “Jag upplever att ledningen skyndsamt ger stöd i form av extra anpassningar när vi ber om det.” Korrelationen ($r=0.453$, $p<0,001$) visar ett utmärkande samband mellan frågorna. Det betyder att de informanter som har svarat att arbetslaget kan bemöta alla elever utifrån deras egna förutsättningar även har svarat att de upplevde att de får stöttning från ledningen. Det innebär samtidigt att de som inte upplever stöttning från ledningen inte heller ansåg att arbetslaget kan bemöta eleverna i undervisningen.

H3 kan verifieras då majoriteten av informanterna i diagram 17 inte höll med om att de fick skyndsamt stöttning. De två första korrelationerna styrker ytterligare sanningshalten i H3. Eftersom de påvisar att fritidshemmets undervisning och verksamhet påverkas men att ledningen trots det inte ger skyndsamt stöttning. Framförallt den tredje korrelationen styrker H3 eftersom den visar ett samband mellan att informanterna upplever att de inte kan bemöta alla sina elever och att ledningen inte heller ger skyndsamt stöttning. Detta verifierar H3 eftersom korrelationen visar att personalen upplever att de inte kan bemöta alla sina elever i undervisningen eller att de får stöttning från ledningen.

Resultatsammanfattning

Resultatet av studien visar att en majoritet av informanterna beskrev hur de har blivit tvungna att avstå från flertalet aktiviteter. Informanterna upplevde även att det finns ett behov av en elevassistent och att arbetslagen har en samsyn kring frågan. Studien visar även att utbildad och outbildad personal har i stort sett samma uppfattning kring hur elevassistenten påverkar verksamheten och undervisningen. Det framgår även en enighet om att avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten negativt. Trots detta upplevde informanterna inte att ledningen agerar skyndsamt utifrån behovet. En del av informanterna angav också att de är osäkra kring frågan.

Resultatet av studien har antingen verifierat eller falsifierat våra hypoteser. Detta diskuteras vidare i efterföljande kapitel där resultatet även kommer att granskas kritiskt gentemot tidigare forskning. Därefter följer en reflektion kring val av metod, en didaktisk reflektion med koppling till styrdokument och avslutningsvis ges förslag på fortsatt forskning.

Diskussion

Diskussionen av resultaten presenteras nedan. Därefter följer en diskussion kring studiens valda metod. Vidare genomförs didaktiska reflektioner för att avslutningsvis leda vidare till förslag på fortsatt forskning. Det resultat som säger emot våra hypoteser har falsifierats och de resultat som överensstämmer med hypoteserna har verifierats. Det är dock viktigt att med hänsyn till detta ta i beaktning att det i resultatet kan finnas nya upptäckter som inte nämns i studien då vi endast presenterar resultatet deduktivt i förhållande till studiens syfte. Däremot ges förslag på vidare forskning i kapitlets sista del.

Resultatdiskussion

Majoriteten av informanterna svarade "ja" på frågan om de har elever med elevassistent under skoltid men som inte har det under fritidstid. Informanterna som svarat "nej" kan ha elever som inte har ett behov av en elevassistent just i fritidshemmet, eller att det på arbetsplatsen inte finns elever i behov av särskilt stöd. Detta kan ha påverkat studien då det finns risk att vi främst nått ut till informanter som arbetar med elevassistenter och som har en övervägande positiv inställning till dem. Vi kan inte med säkerhet säga att även informanter som arbetar med andra metoder eller som kanske har en negativ erfarenhet av elevassistenter har svarat på studien i samma utsträckning. Därför kan studiens resultat vara missvisande. Med detta sagt finns det informanter i vår studie som inte ansåg att det finns ett behov av elevassistenter på deras fritidshem och informanter som förklarar att behoven av stöttning förändras i fritidshemmet. Karlsudd (2020) belyser en uppfattning om att fritidshemspedagogiken liknas med inkluderande pedagogik. Vi tror att det kan förklara varför en del informanter i vår studie ansåg att elevassistenter är överflödiga i fritidshemmet, då informanterna kan tycka att den kollegiala fritidshemspedagogiken räcker som en anpassning. Detta överensstämmer med systemteorins uppfattning om att det för organisationen är individernas gemensamma insats som skapar ett resultat (Öquist 2018). Karlsudd (2020) påpekar också att personalen i fritidshemmet sällan tar egna initiativ till samarbete med specialpedagogen, vilket till viss del motsätter våra informanters önskan om elevassistenter i fritidshemmet. Av våra informanter ansåg 55,9% att det finns ett behov av elevassistent samtidigt som Karlsudds studie pekar på att de själva inte tar initiativ till att be om stöttnen. Det uteblivna samarbetet kan det förklara varför 14,2% av informanterna i vår studie är osäkra eller inte vet om ledningen ger skyndsamt stöttning om de ber om det. Vi tror att detta kan vara en rest från när skolan och fritidshemmet inte tillhörde samma huvudman. Här kan vi se hur samarbetet är betydelsefullt utifrån ett systemteoretiskt perspektiv då Öquist (2018) förklarar att relationen är viktig för helheten i organisationen. I detta fall är det relationen mellan fritidshemmet och skolan som påverkar helheten. Dessutom kan de hierarkiska mönster som finns vara en påverkande faktor i det sociala systemet (Andersson 1994). Lundbäck och Fälth (2019) betonar att undervisningen i fritidshemmet inte är flexibel men att det krävs mer forskning på ämnet för att utveckla undervisningen vidare. Bristen på forskning kan också vara en förklaring på varför specialpedagogiken inte implementeras i fritidshemmet på samma sätt som i klassrummet.

Informanterna i studien angav att elevassistentens frånvaro påverkar verksamheten på så vis att det blir negativt för elevgruppen, konflikterna bland eleverna ökar och aktiviteterna på fritidshemmet prioriteras bort. När det däremot finns en elevassistent ansåg informanterna att undervisningen påverkas positivt och eleven i behov av särskilt stöd får rätt stöttning. Dock förklarar Lindqvist, Östergren och Holme (2020) att elevassistenten kan hämma eleven då deras forskning visar att eleven inte alls uppnår målen med hjälp av elevassistenten. Lindqvist, Östergren och Holme belyser istället att det är läraren som borde vara den som främst ansvarar för elevernas lärande. Trots detta ansåg informanterna i vår studie att eleven i behov av särskilt stöd påverkas negativt när elevassistenten saknas. Vidare skriver Lindqvist, Östergren och Holme att elevassistenter ofta blir ett stöd för läraren istället för eleven, vilket skapar en bättre arbetsmiljö för lärarna men kan samtidigt bidra till att läraren blir beroende av elevassistenten. Vi tror att detta kan vara en förklaring till varför informanterna i vår studie hade en positiv inställning till elevassistentens närvaro, då de själva får stöttning i sitt arbete snarare än eleven. Informanterna angav också att elevassistenten skapar en trygghet för såväl de själva som för eleverna. Vidare belyser våra upptäckter kring hur verksamheten och undervisningen påverkas, då människor enligt systemteorin ses som aktiva deltagare i organisationen (Öquist 2018). Eftersom en elevassistent inte är passiv utan anpassar sitt arbetssätt och sin yrkesroll utefter de mönster och relationer som finns i organisationen.

Resultatet från Blatchford, Basset, Brown och Websters (2009) studie visar att interaktionen mellan eleven i behov av särskilt stöd och läraren halverades när elevassistenten var närvarande. Detta tror vi skulle kunna vara ännu en anledning till informanternas positiva inställning till elevassistenten i vår studie. Eftersom personalen själva inte behöver interagera med eleven i samma utsträckning och att de då kan ägna sig åt undervisningen i större grad. Många informanter svarade även att yrkesrollen påverkas vid avsaknaden av en elevassistent vilket vidare styrker varför personalen har en positiv inställning och en önskan om elevassistenten.

Vår andra frågeställning handlar om personalen i fritidshemmet har samma uppfattning om elevassistentens påverkan, detta belyser vi vidare i H2a och H2b där vi trodde att personalen skulle ha olika åsikter beroende på utbildningsnivå. Vi har nu kunnat fastställa att informanternas utbildningsnivå inte visat på någon signifikant skillnad i majoriteten av deras svar. Utifrån studien av Karlsudd (2020) skulle denna samsyn, som finns i vår studie, kunna förklaras med fritidshemmets traditionellt kollaborativa arbetssätt. Vidare beskriver Karlsudd hur informanterna i hans studie inte hade några särskilda reflektioner kring anpassningar i verksamheten då de redan arbetade med inkludering. Utifrån läroplanen för fritidshemmet, Lgr11 (Skolverket 2019) ingår inkludering i verksamhetens uppdrag men ser vi till resultatet i vår studie kan frågan vara om de faktiskt räcker. Av informanterna ansåg 71,4% av de övriga att avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten negativt men endast 47,6% av de utbildade angav samma svar. Varför de övriga i högre grad har en negativ inställning tror vi kan vara en avspeglning av att en lägre utbildningsnivå skapar en större utmaning i att bemöta elever i behov av särskilt stöd. Denna fundering kan styrkas med det som Lindqvist, Östergren och Holme (2020) påtalar i sin forskningsöversikt, att personalen kan skapa ett beroende av elevassistenten. Samtidigt betonar Lindqvist, Östergren och Holme att elevassistentens

kunskaper i att stötta elever i behov av särskilt stöd kan vara bristfälliga. I vår studie ifrågasätts elevassistentens yrkesroll och på så vis kompetensen. Som tidigare nämnts svarade de utbildade och de övriga informanterna övervägande lika. Detta kan förklaras med systemteorin då personer som verkar i samma organisation är benägna att arbeta fram samma resultat (Öquist 2018). Öquist menar att detta sker trots att personerna är olika varandra vilket är relevant för organisationen eftersom det är det gemensamma resultatet som har betydelse, inte de enskilda prestationerna. Därav blir systemteorins helhetsperspektiv viktigt.

I vår tredje frågeställning: "Upplever personalen i fritidshemmet att de får stöttning från ledningen kring behovet av elevassistent?" blev svaren till stor del nekande. Det visar att informanterna inte upplever att de får den stöttning av ledningen som de har rätt till enligt skollagen (SFS 2010:800). Den tredje korrelationen konstaterar att när informanterna ansåg att de inte får stöttning från ledningen har de inte heller möjlighet att bemöta alla sina elever. Även i den första och den andra korrelationen ser vi samband mellan problematik i verksamheten och att informanterna inte får stöttning från ledningen. Vi tror utifrån det systemteoretiska perspektivet att bristen på stöttningen skulle kunna visa på att problemet finns högre upp i organisationens hierarki. Kommunerna prioriterar inte fritidshemmets verksamhet enligt Rohlin (2013). Det kan vara en anledning till att informanterna inte upplever att de får skyndsamt stöd från ledningen, då dilemmat är belägen på en högre nivå än hos rektorn. Med detta sagt har rektorn i uppdrag att se till att undervisningen och verksamheten håller god kvalitet (Skolverket 2022b) och kan därmed inte helt och hållet friskrivs ansvar. Detta tydliggör hur hierarkiska mönster och faktorer såsom ekonomiska och politiska strukturer påverkar fritidshemmet (Andersson 1994). Till exempel påpekar både Lundbäck och Fälth (2019) samt Karlsudd (2020) att det inte finns forskning kring elever i behov av särskilt stöd i fritidshemmet. Vi tror att det är ännu en anledning till att ledningen inte ger skyndsamt stöttning. I en organisation tas besluten ofta på en annan nivå än där problemet är vilket lätt gör beslutsfattandet diffust (Öquist 2018), då beslutsfattarna inte har samma inblick i problematiken med hänsyn till avsaknad av forskning. Karlsudd (2020) menar också att fritidshemmet inte erbjuds specialpedagogik i samma utsträckning som skolan. Kan det vara ytterligare en anledning till bristen på stöttning från ledningen? De flesta av informanterna ansåg att det finns ett behov av en elevassistent samtidigt som de tycker att de uppfyller uppdraget från läroplanen. Detta tror vi kan förklaras av resultatet från Karlsudds studie då personalen i fritidshemmet är vana vid att genomföra sin undervisning utan specialpedagogiska insatser. Dessutom visar Karlsudds studie att fritidshemspersonalen sällan tar egna initiativ till samarbete med specialpedagogen.

Vi kan se flera exempel på varför elevassistenten som extra anpassning kan behöva ifrågasättas och därefter utvecklas, då den ringa forskningen som finns pekar på att elevassistenten inte är en fungerande anpassning för eleven i behov av särskilt stöd. Behöver elevassistenterna en högre utbildning för att anpassningen ska vara gynnsam? Eller räcker det att personalen samarbetar inom organisation, såsom systemteorin visar, för att uppnå samma resultat (Öquist 2018)? Informanterna i vår studie har en övervägande positiv inställning till elevassistenten. Det kan bero på att deras yrkesroll påverkas när det inte finns en elevassistent och att de därför

upplever att undervisningen påverkas negativt. Informanterna i vår studie menar också att elevassistenten skapar en trygghet för såväl dem som för elevgruppen. Detta vi tror kan ha ett samband med den tidigare forskningen (Lindqvist, Östergren & Holme 2020) som visar att lärarens arbetsmiljö förbättras och att läraren därför kan skapa en beroenderelation gentemot elevassistenten. Med det sagt visar den tidigare forskningen (Lindqvist, Östergren & Holme) också att eleverna inte nödvändigtvis uppnår målen när de har elevassistenter som ett särskilt stöd.

Sammanfattningsvis är fritidshemmet ett outforskat fält särskilt med hänsyn till elever i behov av särskilt stöd och specialpedagogik. Bristen på forskning ger en antydning till att fritidshemmets status är låg, vilket skulle kunna förklara varför resultatet visar att informanterna inte får stöttning från ledningen. Resultatet visar dock inte om problemet finns hos rektorn eller på en högre nivå i hierarkin. På grund av fritidshemmets låga status även i kommunen (Rohlin 2013) kan problematiken prioriteras bort redan högre upp i hierarkin. Detta påverkar helheten och självbestämmandet i organisationen på grund av de mönster som byggts (Andersson 1994). Den tidigare forskningen (Karlsudd 2020) visar att fritidshemspedagogiken jämförs med specialpedagogiken, eftersom fritidshemspedagogiken enligt Karlsudds definition redan är mer anpassad utan extra specialpedagogiska insatser. Detta kan vara en förklaring till varför informanterna i vår studie svarade att de kan bemöta alla sina elever trots den låga stöttningen från ledningen. Vi tror att den låga stöttningen från ledningen skulle kunna vara en rest från tiden när fritidshemmet och skolan inte var samma verksamhet. Eftersom den tidigare forskningen (Karlsudd) visar på att specialpedagogik inte erbjuds i samma utsträckning till fritidshemmet som till skolan. Även resultatet från vår studie visar att många elevassistenter inte följer eleverna till fritidshemmet, trots att informanterna ansåg att det finns ett behov av en elevassistent i fritidshemmet.

Metoddiskussion

Positivismen som vetenskapsteoretisk ansats har historiskt sett inte alltid varit kompatibel med samhällsvetenskaplig forskning, kanske på grund av att en undersökning av hypoteser utifrån logik och naturlagar inte hör hemma i en pedagogisk kontext.¹⁶ Med det sagt har vi kunnat se hur den positivistiska ansatsen har varit ett bra verktyg, i förhållande till den valda kvantitativa metoden, då statistik har analyserats för att besvara våra hypoteser. Genom att sedan genomföra en deduktiv analys av resultatet med utgångspunkt i falsifieringsprincipen eller verifierbarhetsprincipen har det blivit tydligt hur resultatet besvarade studiens tre frågeställningar. Vi hade inte kunnat utgå från endast en av dessa principer. Om en hypotes inte går att verifieras hade den, med hänsyn till verifierbarhetsprincipen, inneburit att hypotesen var meningslös (Johansson & Liedman 1993). För oss hade det medfört ett forskningsetiskt dilemma då resultatet från den andra frågeställningen blivit meningslös och därmed inte redovisad. Om hypotesen emellertid inte kunnat falsifieras hade den då blivit provisorisk sann i den givna kontexten (Thurén 2019). Var för sig skulle de inte uppfyllt syftet med studien och

¹⁶ Under föreläsningen om vetenskapsteori med Per Nordén 18 januari 2022 vid Högskolan i Borås tog Nordén upp ett par exempel på varför positivismen ibland har ifrågasatts i samhällsvetenskaplig forskning.

därför använde vi oss av båda principerna. Det deduktiva förhållningssättet har inneburit att frågorna i webbenkäten har formulerats för att besvara studiens hypoteser och frågeställningar. Förhållningssättet har även medfört att analysen av resultatet varit enkelriktad, där vi endast analyserat materialet utifrån studiens syfte. Att arbeta deduktivt kan ifrågasättas eftersom material förbises både i utformningen av studien och i analysen, vilket kan leda till att viktig information missas och att forskningen blir begränsad (Patel & Davidson 2003). Det som däremot kan ses som en fördel med det deduktiva förhållningssättet är att den ger en tydlig ram för undersökningsområdet. Det har varit till fördel i genomförandet av studien eftersom vi haft begränsat med tid. På grund av det deduktiva förhållningssättet lade vi till en tredje frågeställning för att än mer uppfylla syftet med studien.

I planeringsstadiet för studien valdes en webbenkät som datainsamlingsmetod. Metoden innebar att vi kunde nå ut till informanter i hela Sverige på relativt kort tid. Webbenkäten tog ungefär tio minuter att fylla i vilket vi tror ledde till att fler kände att de hade tid att svara än vid en fysisk intervju. På grund av att antalet informanter raskt ökade tidigare lades deadline för webbenkäten då vi insåg att extra tid behövdes för att förstå och bearbeta det omfattande materialet. Vid distributionen av webbenkäten valde vi att vända oss till Facebookgrupper som riktar sig till anställda inom fritidshemmet samt direkt till olika skolor i Sverige via mail. Valet gjordes för att få svar från informanter inom vår utvalda population samt för att sprida enkäten i landet. På så sätt säkerställs tillförlitligheten och giltigheten i studien. Vi har förståelse för att det kan förekomma svar från informanter som egentligen inte ingick i vårt urval, men med tanke på våra omfattande bakgrundsfrågor samt hur webbenkäten distribuerades är detta osannolikt. Studiens tillförlitlighet stärks även genom det omfattande svarsantalet i webbenkäten. En kvalitativ metod hade däremot gett en djupgående insikt i problematiken och ett mer utvecklade resonemang från informanterna. Valet att redovisa korrelationer ökade också studiens tillförlitlighet och giltighet eftersom det ensamma resultatet från diagrammen hade varit för svaga att analysera.

Informanterna fick vid tre tillfällen i webbenkäten lämna öppna svar. Dessa svar kategoriserades sedan genom tematisk analys, vilket kan ha medfört en risk för feltolkning.

I diagram 7 fick inte alla informanter upp följdfrågan eftersom det berodde på vad de svarat på föregående fråga. Ändå angav några informanter att de inte valt bort aktiviteter i de öppna svaren, vilket kanske hade kunnat undvikas om vi även valt bort svaren "instämmer inte" på föregående fråga. Ett annat alternativ hade varit att samtliga informanter ändå fått svara på följdfrågan för att ge en mer representativ bild över hur många som inte valt bort aktiviteter, men med risk att informanterna misstolkat följdfrågan. Med detta sagt låg vårt intresse främst i vilka aktiviteter informanterna valt bort. För att kunna hitta mönster i materialet och redovisa dessa i diagram och tabeller utifrån den kvantitativa metoden. Däremot hade en kombination av en kvantitativ och en kvalitativ metod kunnat användas för att få ett mer nyanserat resultat. Kombinationen hade gett ett större djup i studien än bara statistik via tabeller och diagram. Även urvalet hade kunnat breddas ytterligare, eftersom studien nu endast utgick från fritidshemspersonalens perspektiv. Ett bredare urval hade möjliggjort för fler grupper av

informeranter att delta i studien, så som: kommunfullmäktige, rektorer, elever och vårdnadshavare. Det hade styrkt studiens tillförlitlighet.

Genom informanternas svar kunde en god procentuell räckvidd urskiljas. Vi hade troligen kunnat nå ut till fler informanter om vi haft webbenkäten ute under en längre period och om vi kontaktat fler skolor. I analysen av materialet har vi även behövt förhålla oss till eventuella bortfall: “En bortfallsanalys gör man enklast genom att jämföra sitt material med populationen eller det ursprungliga urvalet“ (Trost & Hultåker 2016 s. 147). Vår valda population var alla anställda i fritidshem i Sverige vilket motsvarar ca 40 000 personer (Skolverket 2020). I studien deltog endast 338 personer. Trots det är urvalet procentuellt representativt gentemot Skolverkets (2021a) statistik.¹⁷ Studien blir därför tillförlitlig eftersom den procentuella skillnaden inte blir så stor mellan populationen och den insamlade datan (Trost & Hultåker 2016).

Att använda en webbenkät som datainsamlingsmetod innebar att vi fick nyttja två för oss helt nya program, vilket medfört problem som vi inte räknat med. Våra kunskaper om dessa program var i princip obefintliga, därför behövde vi vända oss till våra lärare och webbsidor med instruktioner för att sedan testa oss fram.

Utöver det vi påpekat ovan har vi förhållit oss till forskningsetiken såsom den beskrivits i tidigare kapitel. Däremot har vi vid ett par tillfällen fått privata meddelanden från informanter som svarat på webbenkäten. Vid dessa tillfällen har vi bibehållit vår tystnadsplikt och inte försökt urskilja den enskilde informantens svar. Detta för att inte avslöja informantens identitet och för att undvika våra egna värderingar i analysen.

Didaktisk reflektion

Enligt de allmänna råden för arbete med extra anpassningar särskilt stöd och åtgärdsprogram (Skolverket 2014) är elevassistenten en stödinsats som kan sättas in för elever i behov av särskilt stöd. Men elevassistenten som stödinsats ifrågasätts i flera av våra valda forskningsartiklar då det visats sig att elevassistenten inte alls gynnat elevens lärande utan blir snarare en avlastning för lärarens arbetsmiljö. Kan det vara en anledning till informanternas positiva inställning till elevassistenten? Detta eftersom deras egen arbetsmiljö förbättras. Till exempel på grund av att eleven, som en av våra informanter beskrev det, inte hamnar i affekt lika lätt. Det kan dock ge konsekvenser för verksamheten när en stödinsats används för lärarens skull snarare än för eleven. När personalen i fritidshemmet behöver inta rollen som elevassistent kan eleven i behov av särskilt stöd få ett bättre stöd eftersom det istället blir läraren som är ansvarig för elevens lärande. Samtidigt kan det leda till konsekvenser för den övriga verksamheten och undervisningen i fritidshemmet när aktiviteterna behöver väljas bort. Enligt läroplanen, Lgr11 ska: “Undervisningen i fritidshemmet stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid” (Skolverket 2019 s. 22). Hur ska detta och andra mål från läroplanen uppnås för samtliga elever när fritidsläraren antingen måste välja att

¹⁷ Se tabell 1 och 2.

prioritera bort eleven i behov av särskilt stöd, eller aktiviteterna för hela elevgruppen? Vi tror att det behövs vidare forskning kring problemområdet för att få ett ordentligt svar. Vi kan dock genom vår studie tydligt se att såväl tillgången som avsaknaden av en elevassistent påverkar både verksamheten och undervisningen i fritidshemmet. Eleverna har enligt skollagen (SFS 2010:800) rätt till särskilt stöd där rektorn skyndsamt ska utfärda den stöttning som krävs. Trots det saknar många elever en elevassistent i fritidshemmet, även om personalen kan se att behovet finns. Vi antar att det kan medföra konsekvenser för verksamheten genom att fritidshemmet blir bortvalt redan på kommunnivå på grund av dess låga status. Vi tror också att detta kan leva kvar från den tid då fritidshemmet inte tillhörde skolan, vilket givetvis ger konsekvenser i form av att fritidshemmets undervisning inte prioriteras och att kvalitén i undervisningen därmed inte kan garanteras: "Skolans mål för eleven går före fritidshemmets. Får vi hjälp så kommer det efter att det gått åt helvete".¹⁸ Att fritidshemmet inte får stödinsatser i samma utsträckning som skolan kan också visa sig i att fritidspersonalen har för vana vid att klara sig själva och i deras lösningsorienterade arbetssätt. Att det därför finns en upplevelse av att alla elever ändå bemöts i undervisningen, trots att det egentligen finns ett behov av särskilt stöd. Avslutningsvis så är elevassistenten en stödinsats som behöver beforskas vidare, särskilt med hänsyn till fritidshemmet, för att tydliggöra stödinsatsens påverkan på elevens lärande, undervisningen och personalens arbetsmiljö.

Förslag på vidare forskning

Under studiens gång har flera funderingar kring vidare forskning dykt upp hos oss, framförallt på grund av att fritidshemmet i mångt och mycket är ett outforskat fält. I studien undersökte vi informanternas utbildningsnivå gentemot svaren från enkäten, men i vidare forskning kan även informanternas yrkeserfarenhet beaktas eftersom det kan avspeglas i hur de resonerar. Det behövs även mer forskning på hur elevassistenten påverkar elevens lärande, framförallt i fritidshemmet, men det krävs också högre krav på elevassistentens yrkesroll eftersom den kan ifrågasättas. Vi hade också velat se mer forskning kring hur elevassistenten påverkar elevens mående, självkänsla och vilja att gå till skolan. Den tidigare forskning som finns endast fokuserar på om eleven uppnår målen.

Fritidshemmet tillhörde tidigare inte skolan. Vi anser därför att det behövs forskning kring detta för att undersöka om det finns ett samband mellan bristen på stöttning och fritidshemmets historia. I studien återkommer vi till denna fundering utifrån informanternas upplevelser. Vi funderar också på om detta påverkar bristen på specialpedagogik i fritidshemmet och därmed samverkan mellan fritidshemmet samt specialpedagogen. Ämnena är viktiga och bör därför beforskas vidare, framförallt för att eleverna med säkerhet ska få den utbildning och stöd som de har rätt til

¹⁸ Detta är ett citat från en informant taget ur webbenkätens "övriga kommentarer".

REFERENSER

Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2 uppl., Stockholm: Liber, ss. 8–16.

Andersson, C. (1994). *Organisationsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, S. (2014). *Om positivism och hermeneutik: En introduktion i vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Assarson, I. (2009). *Utmaningar i en skola för alla: några filosofiska trådar*. Stockholm: Liber.

Blatchford, P., Bassett, P., Brown P. & Webster, R. (2009). The effect of support staff on pupil engagement and individual attention. *British Educational Research Journal*, 35(5), ss. 661–686

doi 10.1080/01411920902878917

Brinkkjær, U. & Høyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Christensen R., Læg Reid P., Roness P. & Røvik K. A. (2004). *Organisationsteori för offentliga sektorn*. Malmö: Liber.

Gadler, U. Magnusson, B., Tholén, G. & Örtlund, M. (1999). *Att arbeta som elevassistent*. Göteborg: SIH Läromedel

Hansson, B. (2011). *Skapa vetande: Vetenskapsteori från grunden*. Lund: Studentlitteratur.

Hansen Orwehag, M. (2017). Fritidspedagogik - att vara lärare i fritidshem. I Pihlgren, A. S. (red) *Fritidshemmets didaktik*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur, ss.27–58

Hippinen Ahlgren, A. (2017). Yrkesroll i förändring. I Pihlgren, A. S. (red.) *Fritidshemmet - fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur, ss. 29–47.

Holmberg, L. (2017). Styrningen av fritidshemmet. I Pihlgren, A.S. (red.) *Fritidshemmet*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, ss. 49–64.

Jacobsen, D. & Thorsvik, J. (2021). *Hur moderna organisationer fungerar*. 5 uppl., Lund: Studentlitteratur

Johansson, I. (2011). *Fritidshemspedagogik: idé, ideal, realitet*. Stockholm: Liber

Johansson, I. & Liedman, S-E. (1993). *Positivism och marxism*. 4 uppl., Göteborg: Bokförlaget Daidalos.

Karlsudd, P. (2020). Looking for Special Education in the Swedish After-School Leisure Program Construction and Testing of an Analysis Model. *Education sciences*, 10(12), Artikel 359.

doi:10.3390/educsci10120359

Larsson, Å. (2018). Mest granskad i offentlig sektor: Skolan. *Skolvärlden*. Stockholm: Skolvärlden.

<https://skolvarden.se/artiklar/mest-granskad-i-offentlig-sektor-skolan> [Hämtad: 2022-04-19]

Lindgren, S. (2014) Tematisering. I Hjerm, M. Lindgren, S. & Nilsson, M. (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups ss. 63–72

Lindqvist, H., Östergren, R. & Holme, L (2020). Elevassistenter i skolan - en forskningsöversikt. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 25(2–3), ss. 114-137.

Lindqvist L., Bakka J. F. & Fivelsdal E. (2014) *Organisationsteori: struktur, kultur, processer*. 6 uppl., Stockholm: Liber

Lundbäck, B. & Fälth, L. (2019). Leisure-Time Activities Including Children with Special Needs: A Research Overview. *International Journal for Research on Extended Education*, 7(1), ss. 20-35.

doi: 10.3224/ijree.v7i1.03

Patel, R, Davidson, B (2003) *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund

Pihlgren, A. S. (2015). Deklaration. I Pihlgren, A. S. (red.) *Fritidshemmet och skolan - det gemensamma uppdraget*. Lund: Studentlitteratur, ss. 21–40

Pihlgren, A. S. (2017). Inledning och presentation. I Pihlgren, A. S. (red.) *Fritidshemmet*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, ss. 17–28

Rapp, S. (2014). Skolans lagar och förordningar - *det legala ramverket*. I Lundgren, U.P., Säljö, R. & Liberg, C. (red.) *Lärande Skola Bildning. Grundbok för lärare*. 3 uppl., Stockholm: Natur & Kultur, ss. 637–662

Rohlin, M. (2013). Fritidshemmet som verksamhetsområde. I Rohlin, M. (red.) *Meningsskapande fritidshem. Studio som arena för multimodalt lärande*. Lund: Studentlitteratur, ss.13–32.

SFS 2010:800. *Skollagen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

SFS 2018:218. *Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2018:1197. *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet MRB.

Skolinspektionen (2020). *Särskilt stöd*. Stockholm: Skolinspektionen.
<https://www.skolinspektionen.se/rad-och-vagledning/skolrepresentanter/sarskilt-stod/>
[Hämtad 2022-04-04]

Skolverket (2014a). *Allmänna råd med kommentarer, arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=3299> [Hämtad: 2022-03-02]

Skolverket (2014b). *Allmänna råden för fritidshemmet*.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=3301> [Hämtad: 2022-04-01]

Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr11: reviderad 2019*. Stockholm: Skolverket.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=4206> [Hämtad: 2022-03-02]

Skolverket (2020). *Anställda*. Stockholm: Skolverket.
<https://jmftal.artisan.se/databas.aspx?sf=fh&hg=L0&vg=Personal&sy=0&varid=13&varid=31&varid=28&varid=38&varid=16&varid=30&varid=27&varid=37&year=2020&area=&area=-99&render=true&mode=1#tab-1> [Hämtad: 2022-03-08]

Skolverket (2021a). *Anställda*. Stockholm: Skolverket
<https://jmftal.artisan.se/databas.aspx?presel#tab-1> [Hämtad: 2022-04-20]

Skolverket (2021b). *Att göra extra anpassningar och ge särskilt stöd i grundskole- och gymnasieutbildning*. Stockholm: Skolverket.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/att-gora-extra-anpassningar-och-ge-sarskilt-stod-i-grundskole--och-gymnasieutbildning>
[Hämtad: 2022-03-30]

Skolverket (2022a). *Extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Stockholm: Skolverket.
<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/extra-anpassningar-sarskilt-stod-och-atgardsprogram> [Hämtad 2022-04-04]

Skolverket (2022b). *Vem har ansvar för skolans olika delar?* Stockholm: Skolverket.
<https://www.skolverket.se/for-dig-som-.../elev-eller-foralder/skolans-organisation/vem-har-ansvar-for-skolans-olika-delar> [Hämtad: 2022-05-17]

Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 3 uppl., Stockholm: Liber.

Trost, J. & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken*. 5 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2002-01-08-forskningsetiska-principer-inom-humanistisk-samhallsvetenskaplig-forskning.html> [Hämtad: 2022-03-14]

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

<https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed> [Hämtad: 2022-03-14]

Wallström, AL. (2020). Elevassistent - stor yrkesgrupp med oklar roll. *Läraren*, 16 november.

<https://www.lararen.se/nyheter/elevassistenter/elevassistent---stor-yrkesgrupp-med-oklar-roll>

Öquist, O. (2018). *Systemteori i praktiken: konsten att lösa problem och nå resultat*. 4 uppl., Stockholm: Gothia Fortbildning.

BILAGOR

Bilaga 1 - Informationsbrev till Facebookgrupperna

Hej alla som jobbar på fritids!

Vi heter Sara Sjöggestam, Lisa Jutemar och Natalie Ahlvik och läser till grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem vid högskolan i Borås. Vi arbetar just nu på vårt examensarbete och önskar att du som arbetar på fritidshemmet och som har eller inte har en högskoleutbildning svarar på vår webbenkät. Enkäten består av ca 20 frågor och beräknas ta 5-10 minuter.

Syftet med examensarbetet är att undersöka hur fritidshemmets verksamhet och undervisning påverkas när en elev i behov av särskilt stöd har eller inte har elevassistent på fritidshemmet. Då vi upplevt att elevassistenten inte alltid följer med eleven till fritidshemmet trots att eleven har rätt till det enligt skollagen. Mer information om undersökningen finns i enkäten.

När du svarar på enkäten är du anonym, det är frivilligt att delta och du kan när som helst välja att avbryta din medverkan.

Du får gärna sprida vidare enkäten till dina kollegor som arbetar på fritidshemmet.

Tack på förhand!

Enkäten: (XXX)

Bilaga 2 - Informationsbrev till skolorna

Hej!

Vi heter Sara Sjöggestam, Lisa Jutemar och Natalie Ahlvik och läser till grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem vid högskolan i Borås. Vi arbetar just nu på vårt examensarbete. Syftet med studien är att undersöka hur fritidshemmets verksamhet och undervisning påverkas när en elev i behov av särskilt stöd har eller inte har elevassistent på fritidshemmet. Vi har upplevt att elevassistenten inte alltid följer med eleven till fritidshemmet trots att eleven har rätt till det enligt skollagen. Därför vill vi undersöka om detta överensstämmer med hur det ser ut i övriga fritidshem i landet.

Studien utförs genom en webbenkät som består av ca 20 frågor och beräknas ta 5-10 minuter. Vi önskar att du som arbetar på fritidshemmet och som har eller inte har en högskoleutbildning svarar på vår webbenkät. När du svarar på enkäten är du anonym, det är frivilligt att delta och du kan när som helst välja att avbryta din medverkan.

Vi hoppas att du vill hjälpa oss att förmedla detta vidare till alla dina kollegor som arbetar på fritids. Vid frågor eller funderingar går det bra att kontakta någon av oss på vår mail.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Sara Sjöggestam (XXX)

Lisa Jutemar (XXX)

Natalie Ahlvik (XXX)

Enkäten: (XXX)

Bilaga 3 - Enkäten

Vi heter Sara Sjöggestam, Lisa Jutemar och Natalie Ahlvik och läser till grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem vid högskolan i Borås. Enkäten är grunden för vårt examensarbete, den riktar sig till dig som arbetar på fritidshem och som har eller inte har en högskoleutbildning. Sista dagen för att delta är fredag 8/4-22

Syftet med studien är att undersöka hur fritidshemmets verksamhet och undervisning påverkas när en elev i behov av särskilt stöd har eller inte har elevassistent på fritidshemmet. Då vi upplevt att elevassistenten inte alltid följer med eleven till fritidshemmet trots att eleven har rätt till det enligt skollagen. Därför vill vi undersöka om detta överensstämmer med hur det ser ut i övriga fritidshem i landet.

I enkäten ställs en del frågor kring begreppet elevassistent. Med ordet elevassistent menar vi en person ur personalstyrkan som är riktad till en enskild elev. Personen arbetar alltså inte med hela elevgruppen eller flera individer, utan är istället anställd för att hjälpa en elev som är i behov av särskilt stöd.

Studien genomförs med hänsyn till de forskningsetiska principerna vilket innebär:

- Enkäten är frivillig och du kan närsomhelst välja att avsluta ditt deltagande.
- Ditt deltagande är anonymt.
- Uppgifterna som framkommer i studien kommer behandlas varsamt för att inga obehöriga ska kunna ta del av dem.
- Uppgifterna kommer endast användas för studiens syfte.

Genom att påbörja enkäten godkänner du därmed din medverkan.

Vid frågor eller funderingar går det bra att kontakta någon av oss på vår mail.

Våra kontaktuppgifter
Sara Sjöggestam (XXX)
Lisa Jutemar (XXX)
Natalie Ahlvik (XXX)

Tack på förhand!

Bakgrundsfrågor:

1. Vad har du för utbildning?:

Grundlärare mot fritidshem
Fritidspedagog
Fritidsledare

Barnskötare
Förskollärare
Utbildad/vikarie
Annat _____ (ex elevassistents utbildning, grundlärarutbildning osv)

2. Hur många år har du varit verksam på fritidshemmet?

Mindre än 5 år
5-10 år
11-20 år
21-30 år
Mer än 31 år

3. Vilken län arbetar du i?

Blekinge län
Dalarnas län
Gotlands län
Gävleborgs län
Hallands län
Jämtlands län
Jönköpings län
Kalmar län
Kronobergs län
Norrbottnens län
Skåne län
Stockholms län
Södermanlands län
Uppsala län
Värmlands län
Västerbottens län
Västernorrlands län
Västmanlands län
Västra Götalands län
Örebro län
Östergötlands län

4. Jobbar du på en kommunal skola eller friskola?

Kommunal
Friskola

5. Arbetar du på en skola placerad i en storstad, mindre stad/villaförort eller på landsbygden?

Storstad
Mindre stad/Villaförort
Landsbygden

6. Har din skola extra tilldelning/god ekonomisk tilldelning?

Ja

Vet ej/osäker

Nej

7. Ange ungefärligt hur många elever som är inskrivna på din fritidsavdelning.

Mindre än 20 elever

21-40 elever

41-60 elever

61-80 elever

Mer än 81 elever

Huvudfrågor:

Verksamheten:

8. Går det elever på din avdelning som är i behov av särskilt stöd och som har elevassistent under skoltid men som inte har det på fritids?

Ja

Nej

Följdfråga:

8f. Vid ja: Jag önskar att det fanns en elevassistent på mitt fritidshem.

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

9. Jag upplever nu eller har tidigare erfarenhet av att tillgång till en elevassistent påverkar verksamheten.

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

9f. Följdfråga:

Hur upplever du att verksamheten påverkas? _____ (öppen fråga)

10. Jag upplever nu eller har tidigare erfarenhet av att avsaknaden av en elevassistent påverkar verksamheten. (kryssfråga)

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

10f. Följdfråga:

Hur upplever du att verksamheten påverkas? _____ (öppen fråga)

11. Vi har valt bort aktiviteter på fritidshemmet pga att en i arbetslaget behövt ta rollen som en elevassistent (trots att eleven egentligen inte har en elevassistent på fritids)

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

11f. Följdfråga:

Ge exempel på aktiviteter och sammanhang som ni valt bort _____ (öppen fråga)

Undervisningen:

12. Jag upplever att vi i arbetslaget har möjlighet att bemöta alla elever i undervisningen utifrån deras egna förutsättningar

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

13. Jag upplever att jag har tillräckligt med kunskap för att bemöta eleverna i behov av särskilt stöd

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

14. Detta står i läroplanen: "Undervisningen i fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid." (Skolverket 2019 s. 22)

Jag upplever att vi tillsammans i arbetslaget kan uppfylla ovanstående uppdrag med hänsyn till elever i behov av särskilt stöd?

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

Behov:

15. Jag tycker att det finns behov av en elevassistent på vårt fritidshem

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

16. Jag upplever att det finns en gemensam syn i arbetslaget kring frågan om behovet av elevassistent

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

17. Skollagen säger:

"Om det inom ramen för undervisningen, genom [...] uppgifter från lärare, övrig skolpersonal [...] eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de [...] kravnivåer som gäller, [...] ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen." (SFS 2010:800 kap 3. 5 §) **Jag upplever att**

ledningen skyndsamt ger stöd i form av extra anpassningar när vi ber om det

instämmer helt, instämmer, vet ej/osäker, instämmer inte, instämmer inte alls.

18. Övriga kommentarer _____

Tack för din medverkan!

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se